

Spis treści

UCHWAŁY	3
ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYGNIĘCIA.....	12
GLOSY	29
ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2009, NR 7-8	55
ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2009, NR 9	63
INFORMACJE	68
Dane statystyczne – czerwiec 2009 r.	77

Redakcja

Jacek Gudowski

Elżbieta Stan-Stanik

Współpraca

Grzegorz Goss, Przemysław Gumiński,
Maciej Machowski, Radosław Nowaczewski,
Maciej Plaskacz, Paweł Popardowski,
Elżbieta Szczepanowska, Tadeusz Zembrzusi,
Andrzej Zielony

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 28 listopada 2008 r., VI ACz 1523/08, zagadnienia prawnego:

„Czy dopuszczalne jest cofnięcie przez pozwanego zarzutu zapisu na sąd polubowny na etapie postępowania zażaleniowego, wywołanego zaskarżeniem postanowienia sądu, który wydał rozstrzygnięcie w przedmiocie zasadności tego zarzutu?”

podjął uchwałę:

Dopuszczalne jest cofnięcie przez pozwanego zarzutu zapisu na sąd polubowny w toku postępowania zażaleniowego wywołanego zaskarżeniem postanowienia sądu pierwszej instancji rozstrzygającego o zasadności tego zarzutu.

(uchwała z dnia 4 czerwca 2009 r., III CZP 29/09, H. Pietrkowski, K. Pietrzykowski, M. Sychowicz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gdańsku postanowieniem z dnia 6 marca 2009 r., XII Ga 445/08, zagadnienia prawnego:

„1. Czy na podstawie art. 24 ust. 4 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn: Dz.U. z 2007 r. Nr 168, poz. 1186) dopuszczalne jest wykreślenie przez sąd rejestrowy z urzędu z rejestru członków zarządu spółdzielni, po uprzednim dokonaniu przez ten sąd samodzielnej oceny istnienia i ważności uchwał właściwego organu spółdzielni dotyczących powołania zarządu, a stanowiących podstawę wpisu - w odniesieniu do już dokonanego wpisu, czy też decyzja tego sądu (po tym jak dokonał wpisu zarządu spółdzielni do rejestru

w oparciu o posiadane dokumenty) powinna być poprzedzona prawomocnym przesądzeniem na drodze procesowej kwestii istnienia i ważności tych uchwał - w sytuacji, gdy nieważność uchwał nie wynika wprost z ich treści?

2. Czy członkowie zarządu spółdzielni, wykreśleni z rejestru przez sąd rejestrowy działający w trybie art. 24 ust. 4 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn: Dz.U. z 2007 r., Nr 168, poz. 1186), są zainteresowanymi w rozumieniu art. 510 § 1 k.p.c. w sprawie o wykreślenie z urzędu z rejestru ich imion i nazwisk, a w konsekwencji - czy w sytuacji braku odpowiedniej uchwały właściwego organu spółdzielni o ich odwołaniu z funkcji członków zarządu, są legitymowani do zaskarżenia postanowienia sądu rejestrowego o ich wykreśleniu z urzędu z rejestru?"

podjął uchwałę:

1. Sąd rejestrowy nie może z urzędu wykreślić wpisu w wyniku samodzielnej oceny istnienia lub ważności uchwały organu spółdzielni stanowiącej podstawę dokonania tego wpisu (art. 24 ust. 4 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, jedn. tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 168, poz. 1186 ze zm.).

2. Członek zarządu spółdzielni, wykreślony przez sąd rejestrowy z rejestru na podstawie art. 24 ust. 4 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, jest zainteresowany w sprawie o wykreślenie go z rejestru (art. 510 § 1 w związku z art. 694³ § 2 k.p.c.).

(uchwała z dnia 4 czerwca 2009 r., III CZP 30/09, H. Pietrkowski, K. Pietrzykowski, M. Sychowicz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Rzeszowie postanowieniem z dnia 4 marca 2009 r., VI Ga 6/09, zagadnienia prawnego:

„Czy Sąd Rejestrowy jest władny dokonać wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego - Rejestru Dłużników Niewypłacalnych uczestnika na podstawie art. 55 pkt 4 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym

(jedn. tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 168, poz. 1186 ze zm.) mimo tego, że treść postanowienia będącego podstawą wpisu nie odpowiada treści wyżej powołanego przepisu, a w szczególności, gdy uczestnik nie został prawomocnie pozbawiony prawa pełnienia funkcji we wszystkich podmiotach tam wymienionych?”

podjął uchwałę:

Sąd rejestrowy dokonuje wpisu do rejestru dłużników niewypłacalnych zgodnie z treścią prawomocnego orzeczenia sądowego będącego podstawą wpisu, także wtedy, gdy treść tego orzeczenia – ze względu na nieobjęcie nim wszystkich zakazów przewidzianych w art. 55 pkt 4 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (jedn. tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 168, poz. 1186 ze zm.) w zw. z art. 373 ust. 3 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 60, poz. 535 ze zm.) nie jest zgodna z systemem informatycznym Krajowego Rejestru Sądowego.

*(uchwała z dnia 4 czerwca 2009 r., III CZP 33/09, H. Pietrkowski,
K. Pietrzykowski, M. Sychowicz)*

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Tarnowie postanowieniem z dnia 12 lutego 2009 r., I Cz 264/08, zagadnienia prawnego:

„Czy w przypadku, gdy organ administracyjny wydał na podstawie art. 97 ust. 1 i art. 99 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 ze zm.) decyzję o podziale nieruchomości zawierającą warunek, że przy zbywaniu działek wydzielonych zostanie ustanowiona służebność drogowa, zapewniająca dostęp do drogi publicznej lub nastąpi sprzedaż udziału w prawie własności do działki będącej tzw. drogą wewnętrzną, czynność prawna polegająca na przeniesieniu prawa własności wydzielonej działki w drodze sprzedaży bez jednoczesnego ustanowienia odpowiedniej służebności drogowej lub przeniesienia udziału w prawie własności drogi wewnętrznej byłaby nieważna jako sprzeczna z ustawą (art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 93 ust. 3 i art. 99 u.g.n.)?”

podjął uchwałę:

Jeżeli decyzja o podziale nieruchomości zawiera warunek, że przy zbywaniu wydzielonych działek zostaną ustanowione służebności drogowe zapewniające dostęp do drogi publicznej lub nastąpi sprzedaż udziałów w prawie do działki stanowiącej drogę wewnętrzną, umowa przeniesienia własności wydzielonej działki zawarta bez spełnienia tego warunku jest nieważna (art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 99 i art. 93 ust. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 ze zm.).

(uchwała z dnia 4 czerwca 2009 r., III CZP 34/09, H. Pietrkowski, K. Pietrzykowski, M. Sychowicz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 7 stycznia 2009 r., II Cz 1419/08, zagadnienia prawnego:

„Czy wystarczającą podstawą uczestnictwa wierzyciela – Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, realizującego należności z tytułu składek i innych świadczeń w ramach ubezpieczenia społecznego, w dokonywanym przez sąd podziale sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości, jest administracyjny tytuł wykonawczy, czy też dla spełnienia wymogu art. 1036 k.p.c. w zakresie obowiązku przedłożenia przez zgłaszającego się wierzyciela tytułu wykonawczego konieczne jest uprzednie zaopatrzenie administracyjnego tytułu wykonawczego w sądową klauzulę wykonalności?”

podjął uchwałę:

Zakład Ubezpieczeń Społecznych jako wierzyciel należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne i innych świadczeń, dla których droga egzekucji sądowej jest dopuszczalna, zgłaszając uczestnictwo w podziale sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości (art. 1036 k.p.c.) spełnia wymaganie

polegające na złożeniu tytułu wykonawczego tylko wtedy, gdy administracyjny tytuł wykonawczy jest zaopatrzony w sądową klauzulę wykonalności.

(uchwała z dnia 4 czerwca 2009 r., III CZP 37/09, H. Pietrkowski, K. Pietrzykowski, M. Sychowicz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu postanowieniem z dnia 26 lutego 2009 r., I ACa 78/09, zagadnienia prawnego:

„1. Czy przepis art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o przekazaniu środków finansowych świadczeniodawcom na wzrost wynagrodzeń (Dz.U. Nr 149, poz. 1076 ze zm.) znajduje zastosowanie do świadczeniodawcy, który nie posiadał w dniu 30 czerwca 2006 r. umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia o udzielanie świadczeń w zakresie opieki zdrowotnej, a który po tej dacie przejął mienie zlikwidowanego, spełniającego ten warunek, publicznego zakładu opieki zdrowotnej oraz wstąpił w stosunki pracy z pracownikami tego zakładu, a w przypadku odpowiedzi pozytywnej:

2. w jaki sposób należy ustalić kwotę bazową, stanowiącą podstawę wzrostu wynagrodzenia, na podstawie przepisów ww. ustawy, w umowach zawartych przez takiego świadczeniodawcę z Narodowym Funduszem Zdrowia w latach 2006 - 2007?”

podjął uchwałę:

Przepis art. 3 ust. 1 w związku z art. 8 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o przekazaniu środków finansowych świadczeniodawcom na wzrost wynagrodzeń (Dz.U. Nr 149, poz. 1076 ze zm.) ma zastosowanie do świadczeniodawcy, którego w dniu 30 czerwca 2006 r. nie wiązała z Narodowym Funduszem Zdrowia umowa o udzielaniu świadczeń w zakresie opieki zdrowotnej, a który po tej dacie, a przed datą wejścia w życie wyżej wymienionej ustawy przejął mienie publicznego samodzielnego zakładu opieki zdrowotnej, wstąpił w stosunki pracy z pracownikami tego zakładu i kontynuował dotychczasową działalność zlikwidowanego zakładu z zakresu

świadczeń opieki zdrowotnej w okresie ostatnich czterech miesięcy 2006 r. i przez cały rok 2007.

(uchwała z dnia 25 czerwca 2009 r., III CZP 35/09, G. Bieniek, J. Frąckowiak, I. Koper)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie postanowieniem z dnia 10 marca 2009 r., X Ga 201/08, zagadnienia prawnego:

„Czy dopuszczalna jest apelacja uczestnika od postanowienia w części dotyczącej rozstrzygnięcia o kosztach pomocy prawnej udzielonej z urzędu w wypadku przyznania tych kosztów pełnomocnikowi ze Skarbu Państwa?”
podjął uchwałę:

Apelacja uczestnika postępowania w części dotyczącej rozstrzygnięcia o kosztach pomocy prawnej udzielonej z urzędu, w wypadku przyznania tych kosztów pełnomocnikowi od Skarbu Państwa, jest niedopuszczalna.

(uchwała z dnia 25 czerwca 2009 r., III CZP 36/09, G. Bieniek, J. Frąckowiak, I. Koper)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu postanowieniem z dnia 18 marca 2009 r., I ACa 160/09, zagadnienia prawnego:

„Czy w przypadku, gdy wierzyciel nie skorzystał z możliwości odstąpienia od umowy w oparciu o art. 394 § 1 k.c., a do niewykonania umowy doszło ze względu na okoliczności, za które wyłączną odpowiedzialność ponosi dłużnik, wysokość świadczenia odszkodowawczego, jakiego wierzyciel może się domagać, jest ograniczona do wartości przedmiotu zadatku lub jego podwójnej wysokości?”
podjął uchwałę:

W razie niewykonania zobowiązania wierzyciel, który nie odstąpił od umowy może dochodzić naprawienia szkody na zasadach ogólnych, a należne mu odszkodowanie nie jest ograniczone do wartości zadatku lub jego podwójnej wysokości.

(uchwała z dnia 25 czerwca 2009 r., III CZP 39/09, G. Bieniek, J. Frąckowiak, I. Koper)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Katowicach postanowieniem z dnia 24 marca 2009 r., I ACz 29/09, zagadnienia prawnego:

„Czy w razie objęcia jednym pozwem żądania uchylenia kilku uchwał pozwanej Wspólnoty Mieszkaniowej stronie wygrywającej proces, a reprezentowanej przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego, przysługuje uprawnienie do domagania się od drugiej strony zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w wysokości określonej w § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.), czy też w wysokości wielokrotności tej stawki minimalnej, uzależnionej od ilości zaskarżonych uchwał?”
podjął uchwałę:

W razie objęcia jednym pozwem żądania uchylenia kilku uchwał pozwanej wspólnoty mieszkaniowej, podstawę zasądzenia kosztów zastępstwa procesowego strony reprezentowanej przez radcę prawnego stanowi stawka minimalna, o której mowa w § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.), niezależnie od liczby zaskarżonych uchwał.

(uchwała z dnia 25 czerwca 2009 r., III CZP 40/09, G. Bieniek, J. Frąckowiak, I. Koper)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 4 lutego 2009 r., I ACa 852/08, zagadnienia prawnego:

„Czy art. 102 § 1 dekretu z dnia 11 października 1946 r. Prawo rzeczowe (Dz.U. Nr 57, poz. 319 ze zm.), miał zastosowanie do wniosku złożonego po dniu 1 stycznia 1947 r. na podstawie art. 7 ust. 1 dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy (Dz.U. Nr 50, poz. 279 ze zm.) w zw. z art. XXXIX § 2 dekretu z dnia 11 października 1946 r. Przepisy wprowadzające prawo rzeczowe i prawo o księgach wieczystych (Dz.U. Nr 57, poz. 321 ze zm.) o przyznanie prawa własności czasowej?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 4 czerwca 2009 r., III CZP 28/09, H. Pietrkowski, K. Pietrzykowski, M. Sychowicz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 5 marca 2009 r., II Ca 1116/08, zagadnienia prawnego:

„1. Czy decyzja wydana na podstawie art. 1 i art. 3 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości (Dz.U. Nr 175, poz. 1459 ze zm.) dotycząca przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności działki gruntu będącej we współwłasności - stanowi samoistną podstawę do zmiany wpisu w księdze wieczystej także udziałów współwłaścicieli w częściach wspólnych budynku posadowionego na tym gruncie w świetle regulacji wynikającej z art. 47 § 1 i art. 48 k.c.;

2. Czy w przypadku braku tożsamości oznaczenia wielkości udziałów w częściach wspólnych gruntu na podstawie wskazanej decyzji i wielkości udziałów w częściach wspólnych budynku na podstawie wpisu do księgi wieczystej, zasada *superficies solo cedit* nie stoi w sprzeczności z treścią art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24

czerwca 1994 r. o własności lokali (jedn. tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903) określającym, iż udział właściciela lokalu w nieruchomości wspólnej odpowiada stosunkowi powierzchni lokalu wraz z powierzchnią pomieszczeń przynależnych do łącznej powierzchni użytkowej wszystkich lokali wraz z pomieszczeniami do nich przynależnymi?”

odmówił podjęcia uchwały.

*(postanowienie z dnia 25 czerwca 2009 r., III CZP 42/09, G. Bieniek,
J. Frąckowiak, I. Koper)*

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 29 grudnia 2008 r., I ACa 606/08, zagadnienia prawnego:

„Czy w procesie o zapłatę wynagrodzenia autorskiego skierowanego przeciwko organizacji zbiorowego zarządzania nabywca autorskich praw majątkowych, w celu wykazania legitymacji czynnej, może domagać się przesłankowego ustalenia, że zbywca tych praw jest autorem utworu w sytuacji, gdy również w stosunku do innego twórcy działa domniemanie z art. 8 § 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.)?”

odmówił podjęcia uchwały.

*(postanowienie z dnia 25 czerwca 2009 r., III CZP 43/09, G. Bieniek,
J. Frąckowiak, I. Koper)*

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYGNIĘCIA

III CZP 64/09

„Czy niedołączenie przez pozwanego ubezpieczyciela do sprzeciwu od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym odpisu dokumentów znajdujących się w aktach szkodowych sporządzonych w związku z likwidacją szkody i dołączonych do sprzeciwu dla doręczenia ich powodowi, stanowi brak formalny sprzeciwu uniemożliwiający nadanie mu biegu?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 5 maja 2009 r., VI Gz 35/09, J.P. Naworski, Z. Krepski, J. Rusiński)

Przedstawione zagadnienie prawne dotyczy kwestii, czy akta szkody sporządzone przez ubezpieczycieli w związku z likwidacją szkody stanowią „księgi i dokumenty przedsiębiorstwa”, o których mowa w art. 249 § 1 k.p.c. Odpowiedź na to pytanie przesądzi, czy niedołączenie ww. akt do sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym jest brakiem formalnym tego środka odwoławczego uniemożliwiającym nadanie mu biegu, stanowiącym jednocześnie naruszenie art. 128 k.p.c.

Sąd Okręgowy zauważył, że w zakresie poruszanej problematyki dotychczas nie wypowiedzieli się ani przedstawiciele doktryny, ani Sąd Najwyższy. Stwierdził, że zawarte w art. 249 § 1 k.p.c. pojęcie „przedsiębiorstwo handlowe lub przemysłowe” należy *de lege lata* interpretować szeroko i odnosić je do wszystkich przedsiębiorców prowadzących przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 55¹ k.c., do których niewątpliwie należy zaliczyć także zakład ubezpieczeń. Zgodził się jednak z poglądem Sądu Najwyższego wyrażonym w postanowieniu z dnia 20 listopada 2008 r., IV CZ 98/08 (niepubl.), że przepis ten dotyczy dokumentów księgowych przedsiębiorstwa prowadzonych na podstawie przepisów o rachunkowości, a za takie nie można uznać dokumentów dotyczących likwidacji szkody sporządzanych przez ubezpieczyciela.

Zauważył, że powyższe zapatrywanie Sądu Najwyższego zostało wyrażone w innym stanie faktycznym niż w przedstawionym zagadnieniu prawnym. Uznał także, że dla rozstrzygnięcia przedmiotowej kwestii nie ma znaczenia stwierdzenie przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 15 kwietnia 2009 r., SK 28/08 (Dz.U. z 5 maja 2009 r.) niekonstytucyjności części art. 479^{8a} § 5 k.p.c. oraz uchylene z dniem 1 lipca 2009 r. art. 479^{8a} k.p.c. na mocy ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 234, poz. 1571).

E.S.S.

*

III CZP 65/09

„Czy wynikające z dokumentu urzędowego w postaci wyciągu z ksiąg rachunkowych funduszu sekurytyzacyjnego domniemanie zgodności z prawdą tego, co zostało w nim urzędowo zaświadczone, obejmuje także fakt istnienia wierzytelności nabytej przez fundusz sekurytyzacyjny w drodze przelewu?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 18 lutego 2009 r., II Ca 868/08, G. Grymuza, I. Tchórzewska, A. Ścioch-Kozak)

Jak wskazał Sąd Okręgowy, zgodnie z art. 194 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych wyciągi z ksiąg rachunkowych funduszu sekurytyzacyjnego podpisane przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych funduszu i opatrzone pieczęcią towarzystwa zarządzającego funduszem sekurytyzacyjnym mają moc prawną dokumentów urzędowych. Z dokumentem takim wiąże się zatem domniemanie zgodności z prawdą tego, co zostało w wyciągu urzędowo zaświadczone (art. 244 § 1 k.p.c.).

W konsekwencji, gdy z treści odpisu z wyciąg z ksiąg rachunkowych funduszu sekurytyzacyjnego wynika, że nabywana przez fundusz wierzytelność została w nim dostatecznie określona i zindywidualizowana, uznać należy, iż wyciąg ten stanowi dowód tego, że doszło do przelewu wierzytelności na rzecz funduszu sekurytyzacyjnego.

Jak zauważył jednak Sąd drugiej instancji, otwarta pozostaje kwestia, czy wynikające z dokumentu urzędowego w postaci wyciągu z ksiąg rachunkowych funduszu sekurytyzacyjnego domniemanie zgodności z prawdą tego, co zostało w nim urzędowo zaświadczone, obejmuje także inne okoliczności, tj. w szczególności fakt istnienia wierzytelności nabywanej przez fundusz sekurytyzacyjny w drodze przelewu.

Brak jakichkolwiek ograniczeń w zakresie stosowania przepisu art. 194 ustawy o funduszach inwestycyjnych przemawiałby za udzieleniem pozytywnej odpowiedzi na tak postawione pytania. Z drugiej strony jednak stanowisko takie budzi poważne wątpliwości.

Niewątpliwie szczególny charakter takich podmiotów jak fundusze sekurytyzacyjne i banki krajowe uzasadniałby obdarzenie funduszków sekurytyzacyjnych tak daleko idącym przywilejem, gdyby ograniczony został on wyłącznie do wierzytelności nabywanych od banku krajowego i wynikających z czynności bankowej. W obowiązującej ustawie żadnych takich ograniczeń jednak nie wprowadzono.

Fundusze sekurytyzacyjne mogą nabywać wierzytelności od dowolnych podmiotów, w tym również od podmiotów o różnym stopniu wiarygodności, także od takich, które nie posiadają uprawnień do wystawiania tytułów egzekucyjnych lub dokumentów mających moc dokumentów urzędowych. Nie ma więc żadnych uzasadnionych podstaw do tego, by wynikającym z wyciągu z ksiąg rachunkowych funduszu sekurytyzacyjnego domniemaniem zgodności z prawdą tego, co zostało w nim urzędowo zaświadczone, obejmować także sam fakt istnienia wierzytelności nabywanej przez fundusz sekurytyzacyjny.

Należy także podkreślić, że uznanie, iż domniemaniem takim objęte jest to, że funduszowi sekurytyzacyjnemu nabywana wierzytelność rzeczywiście przysługuje, sprawiałoby, że pośrednio domniemanie takie rozciągałoby się również na wszelkie inne okoliczności, od których dokonanie ważnego i skutecznego przelewu wierzytelności banku na fundusz sekurytyzacyjny było uzależnione (np. na wymóg ewentualnego uzyskania przez bank zgody dłużnika banku i wyznaczenia mu terminu do uregulowania należności wobec banku - art. 326 ust. 2-3 ustawy o funduszach inwestycyjnych w brzmieniu obowiązującym do dnia 13 stycznia 2009 r.).

A.Z.

III CZP 66/09

„Czy w sytuacji, gdy wypadek powodujący szkodę w związku z ruchem pojazdu mechanicznego był jednocześnie wypadkiem w drodze na służbę funkcjonariusza Policji, Skarbowi Państwa, który wypłacił funkcjonariuszowi uposażenie należne w razie choroby na podstawie art. 121 ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (tekst jednolity: Dz. U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277 ze zm.) przysługuje od sprawcy wypadku roszczenie o zwrot równowartości wypłaconego uposażenia?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 6 maja 2009 r., VIII Ca 147/09, R. Kujawa, R. Krawczyk, A. Antkiewicz)

Sąd Okręgowy odniósł się na wstępie rozważań do pisemnych motywów wyroku Sądu Rejonowego, przytaczając powołane tam stanowisko. Sprowadzało się ono do krytyki poglądów dopuszczających możliwość stosowania w sytuacjach omówionych w zagadnieniu prawnym art. 441 § 3 k.c. *per analogiam* (m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 października 1997 r., III CZP 34/97, OSNC 1998, nr 2, poz. 19). Sąd Rejonowy nie uznał wypłaconego policjantowi w razie zajścia wypadku uposażenia za odszkodowanie w rozumieniu kodeksu cywilnego, argumentując, że jest to świadczenie z zakresu zabezpieczenia społecznego, wynikające ze stosunku mianowania. Wykluczył też możliwość wystąpienia szkody majątkowej, w szczególności utraty zarobku przez policjanta, skoro otrzymuje on od Skarbu Państwa świadczenie zastępcze w postaci uposażenia.

Powołując się na uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2001 r., II CKN 187/99 (niepubl.), Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że podstawowym warunkiem traktowania świadczenia wypłaconego przez osobę trzecią jako naprawienia szkody w rozumieniu art. 441 k.c. jest jego zaliczalność na poczet zadośćuczynienia należnego na podstawie kodeksu cywilnego. Jeśli wypłacone świadczenie ma charakter świadczenia społecznego, służy naprawieniu krzywdy pracownika, ale nie jest tożsame z zadośćuczynieniem przewidzianym w kodeksie cywilnym pod względem zasady przyznania, ustalania wysokości ani trybu dochodzenia, to art. 441 § 3 k.c. nie jest podstawą żądania zwrotu tego świadczenia. Wypłaconego funkcjonariuszowi uposażenia nie zalicza się na poczet zadośćuczynienia należnego poszkodowanemu na podstawie kodeksu cywilnego.

Ponadto warunkiem roszczenia regresowego jest zgaśnięcie podstawowego stosunku prawnego (z czynu niedozwolonego) na skutek spełnienia świadczenia przez osobę trzecią, zobowiązaną do tego na innej niż kodeks cywilny podstawie prawnej. W razie zaś wypłacenia funkcjonariuszowi uposażenia nie może być mowy o zgaśnięciu zobowiązania w stosunku podstawowym między sprawcą szkody a poszkodowanym.

Sąd Odwoławczy zaznaczył również, że obowiązujące przepisy przewidują jedynie w oznaczonych sytuacjach roszczenia regresowe w zakresie świadczeń z zabezpieczenia społecznego (np. art. 70 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa). W ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji nie ma przepisu normującego w sposób pozytywny roszczenie regresowe Skarbu Państwa.

G.G.

*

III CZP 67/08

„1. Czy umowa rozszerzająca wspólność, zawarta przed wstąpieniem w związek małżeński i przed zmianą art. 49 § 1 pkt 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, wprowadzoną z dniem 20 stycznia 2005 r., wywiera skutek rzeczowy w zakresie składników majątku pochodzących z dziedziczenia w sytuacji, gdy otwarcie spadku nastąpiło po zawarciu związku małżeńskiego;

2. Czy w postępowaniu o podział majątku Sąd jest związany orzeczeniem wydanym w sprawie o dział spadku, w sytuacji gdy w sprawie o dział spadku nie uczestniczyli małżonek, który na podstawie umowy rozszerzającej wspólność stał się współwłaścicielem nieruchomości wchodzących w skład spadku, w szczególności gdy majątek uzyskany przez małżonka w sprawie o dział spadku nie odpowiada wielkości jego udziału w spadku?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 29 kwietnia 2009 r., II Ca 1257/08, V. Osińska, W. Buczek-Markowska, M. Wojtkiewicz)

Sąd Okręgowy wskazał, że w doktrynie twierdzi się, iż taka umowa nie wywiera natychmiastowego skutku wobec braku stosownego przedmiotu, nie nastąpiło bowiem jeszcze otwarcie spadku ani zawarcie związku małżeńskiego.

Sąd Okręgowy rozważał, czy oba te zdarzenia są warunkami zawieszającymi, pod jakimi ma nastąpić wejście określonego składnika do majątku wspólnego o rozszerzonej wspólności. Przy twierdzącej odpowiedzi powstawałaby konieczność zawarcia w przepisanej formie dodatkowego porozumienia stron obejmującego ich bezwarunkową zgodę na niezwłoczne przejście własności nieruchomości (art. 157 § 1 i 2 k.c.). W razie jej braku własność nieruchomości pozostawałaby przy małżonku–spadkobiercy, a drugi małżonek miałby jedynie roszczenie z umowy zobowiązującej. Wątpliwość Sądu wzbudziło też to, czy zdarzenia te są warunkami mieszanymi, skoro może do nich dojść nie tylko z inicjatywy małżonków, ale też na skutek przyczyn o charakterze zewnętrznym.

Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że nie można uznać zawarcia małżeństwa jako zastrzeżonego warunku, a jedynie można tu mówić o odroczeniu w czasie rozpoczęcia obowiązywania umowy o rozszerzonej wspólności małżeńskiej. Podobnie samo spadkobranie może być wyłącznie zastrzeżeniem rodzaju zdarzenia jako źródła, z którego ma następować zasilenie rozszerzonego majątku wspólnego.

Sąd wskazał, że w literaturze pojawia się też koncepcja, iż sama umowa majątkowa małżeńska wywołuje skutek rzeczowy i stanowi podstawę deklaratoryjnego wpisu w księdze wieczystej prawa do nieruchomości.

Odnosnie do drugiego zagadnienia prawnego Sąd Okręgowy stwierdził, że z jednej strony w chwili prawomocnego działu spadku przestaje istnieć masa spadkowa, a poszczególnym spadkobiercom co do zasady są przyznawane określone składniki tej masy lub też spłaty wobec przyznania tych składników innym spadkobiercom. Sąd działu spadku nie rozstrzyga, czy określone składniki wchodzi do majątku odrębnego spadkobiercy, czy do majątku wspólnego jego i małżonka. Z drugiej strony sądy są związane regulacjami zawartymi w art. 365 § 1 i art. 366 k.p.c., skutkiem czego przesądzone już wcześniej kwestie prejudycjalne nie mogą być w ogóle badane w późniejszym postępowaniu. Przepisy procesowe o prawomocności materialnej znajdują odpowiednie zastosowanie do orzeczeń zapadłych w postępowaniu nieprocesowym (art. 13 § 2 k.p.c.). Wzruszane, przy zastosowaniu specjalnej procedury, mogą być tylko prawomocne postanowienia w sprawach o uznanie za zmarłego lub stwierdzenie zgonu, stwierdzenie nabycia spadku oraz w sprawach opiekuńczych.

Sąd Okręgowy uznał, że w efekcie nie istnieje udział w masie spadkowej podzielonej już prawomocnym postanowieniem. Przyjmując koncepcję, że udział w chwili otwarcia spadku przysługiwał obojgu małżonkom na zasadach wspólności, a po rozwiązaniu małżeństwa w częściach ułamkowych po połowie, należałoby uznać, że były małżonek–spadkobierca, uczestnik postępowania działowego, rozporządził udziałem przysługującym drugiemu byłemu małżonkowi, w ten sposób, że w zamian otrzymał w postanowieniu, na wyłączną własność, określone składniki majątkowe. Odmienna koncepcja wiązałaby się z zasadą surogacji, czyli przyjęciem w miejsce rozporządzonych przez spadkobiercę składników majątku otrzymanych w zamian przedmiotów. Powstałby problem rozliczenia składników o wartości przewyższającej wartość udziału przysługującym obojgu małżonkom w majątku spadkowym, a jeśli zwiększenie wartości odbyło się bez obowiązku dokonywania dopłat, to należałoby rozstrzygnąć, czy była to swoista darowizna na rzecz jednego z byłych małżonków, czy że jest to nakład z majątku odrębnego „obdarowanego” na majątek wspólny.

G.G.

*

III CZP 68/09

„Czy prowadzenie egzekucji na podstawie nieprawomocnego nakazu zapłaty z weksla w postępowaniu nakazowym, któremu sąd nadał klauzulę wykonalności na podstawie art. 492 § 3 zd. 1 k.p.c., jest działaniem bezprawnym, rodzącym odpowiedzialność deliktową z art. 415 k.c. w związku z art. 338 § 2 k.p.c. w razie uchylenia nakazu zapłaty i prawomocnego oddalenia powództwa?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 11 maja 2009 r., VI Ga 41/09, J. P. Naworski, Z. Krepski, J. Rusiński)

Sąd Okręgowy podkreślił na wstępie, że sądowa kontrola pozwu i załączonych do niego dokumentów w postępowaniu nakazowym, do chwili wydania nakazu, jest ograniczona tylko do twierdzeń jednej ze stron, nie ma więc możliwości eliminowania wszystkich wadliwości dokumentów, na podstawie których wydawany

jest nakaz. Nadanie klauzuli wykonalności poprzedza z kolei ograniczone jedynie do kwestii formalnych postępowanie sądowe.

Można bronić poglądu, że możliwe jest uznanie za bezprawne i pozostające w normalnym związku przyczynowym ze szkodą prowadzenie egzekucji na podstawie nieprawomocnego nakazu wydanego w postępowaniu nakazowym, korzystającego z rygoru natychmiastowej wykonalności, jeżeli nie było podstaw do uwzględnienia powództwa zgłoszonego w postępowaniu nakazowym. Skoro prawomocnym wyrokiem nakaz został uchylony, a powództwo oddalone, to znaczy, że uruchomienie przez wierzyciela postępowania egzekucyjnego można zakwalifikować jako czyn niedozwolony, którym wyrządzono szkodę.

Z drugiej strony, jeśli dokumenty załączone do pozwu dawały podstawę do wydania nakazu zapłaty, ale ostateczne rozstrzygnięcie zależało od merytorycznej oceny zarzutów wskazanych przez dłużnika w zarzutach od nakazu, to trudno uznać działania egzekucyjne na podstawie nakazu za bezprawne. Trudno jest też mówić o winie wszczynającego egzekucję.

Na koniec Sąd Okręgowy podkreślił, że przedstawione zagadnienie ma duże znaczenie praktyczne, gdyż dotyczy skutków wykonania nieprawomocnych orzeczeń korzystających z rygoru natychmiastowej wykonalności.

G.G.

*

III CZP 69/09

„Czy przepis art. 2 ustawy z dnia 30 maja 1962 r. prawo wodne (Dz.U. Nr 34, poz. 158) może stanowić podstawę wpisu do księgi wieczystej nabycia prawa własności Skarbu Państwa bez poświadczenia tego nabycia w drodze orzeczenia sądowego?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 27 maja 2009 r., VIII Ca 45/09, R. Krawczyk, H. Matuszewska, I. Dąbek)

Rozważając przedstawioną w pytaniu prawnym kwestię dopuszczalności dokonania wpisu w księdze wieczystej prawa własności przysługującego Skarbowi Państwa na podstawie art. 2 ustawy z dnia 30 maja 1962 r. – Prawo wodne

(Dz.U. z 1962 r. Nr 34, poz. 158 ze zm.), Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego istnieje rozbieżność poglądów dotyczących sposobu poświadczenia nabycia na podstawie przepisów ustawy przez Skarb Państwa prawa własności stanowiącego warunek dokonania stosownego wpisu w księdze wieczystej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 ze zm.).

Sąd Okręgowy zaznaczył, że w zakresie przedmiotowego zagadnienia możliwe są trzy rozstrzygnięcia znajdujące oparcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Pierwsze z nich zakłada, że do ujawnienia w księdze wieczystej przejścia na Skarb Państwa prawa własności gruntów pokrytych powierzchniowymi wodami płynącymi na podstawie art. 2 ustawy – Prawo wodne z 1962 r. nie jest wymagane poświadczenie nabycia tego prawa w postaci stosownego orzeczenia sądowego. Druga koncepcja – opierająca się na dominującej linii orzecznictwa Sądu Najwyższego – zakłada konieczność przeprowadzenia uprzedniego postępowania o uzgodnienie stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym. Uzyskanie w wyniku takiego postępowania prawomocnego wyroku uwzględniającego powództwo pozwala – na jego podstawie – ujawnić w księdze wieczystej przejście prawa własności gruntów pokrytych wodami płynącymi na Skarb Państwa. Według trzeciej koncepcji, stwierdzenie przejścia z mocy prawa własności gruntów pokrytych wodami płynącymi na Skarb Państwa powinno odbywać się w postępowaniu nieprocesowym przeprowadzonym na podstawie art. 3 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2007 r. Nr 191, poz. 1365 ze zm.). Uzyskane w toku tego postępowania postanowienie stwierdzające nabycie prawa własności przez Skarb Państwa stanowiłoby podstawę do dokonania stosownego wpisu w księdze wieczystej.

W ocenie Sądu przedstawiającego zagadnienie prawne, zasadne wydaje się przyjęcie drugiego stanowiska ze względu na potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa obrotu. Sąd Okręgowy zaznaczył zarazem, że art. 3 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o ujawnianiu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego wyłączył drogę procesu we wszystkich tych sprawach, w których zachodzi niezgodność pomiędzy stanem prawnym ujawnionym w księdze wieczystej a stanem rzeczywistym, a w zakresie objętym

dyspozycją tego przepisu przed wejściem w życie wymagane było przeprowadzenie procesu o uzgodnienie stanu prawnego ujawnionym w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.

P.P.

*

III CZP 70/09

„Na czyją rzecz należy stwierdzić zasiedzenie służebności gruntowej w sytuacji, gdy termin zasiedzenia upłynął przed dniem 1 lutego 1989 r., a dzierżycielem służebności w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa były przedsiębiorstwa państwowe, jeżeli na rzecz Skarbu Państwa to, czy w postanowieniu należy określać jego *statio fisci* oraz jaka jednostka organizacyjna winna reprezentować Skarb Państwa w postępowaniu o stwierdzenie zasiedzenia służebności z wniosku Enea Spółki Akcyjnej w Poznaniu?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 29 kwietnia 2009 r., II Ca 876/08, D. Gamrat-Kubeczak, B. Badenio-Gregrowicz, M. Wojtkiewicz)

Wątpliwości Sądu Okręgowego dotyczą kwestii, czy zakłady energetyczne, będące poprzednio przedsiębiorstwami państwowymi, mogą być uznane za samoistnych posiadaczy służebności, a tym samym, czy mogą nabywać w drodze zasiedzenia tę służebność. Sąd Okręgowy zauważył, że zakłady te do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy – kodeks cywilny (Dz.U. Nr 3, poz. 11), a więc do dnia, w którym państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną w zakresie nabywania składników majątkowych na własność, wykonywały jedynie tzw. zarząd operatywny, a więc nie były samoistnymi posiadaczami nieruchomości we własnym imieniu. Wprawdzie przedsiębiorstwa państwowe wykonywały pewne uprawnienia właścicielskie, co mogło skutkować zasiedzeniem służebności, ale obowiązująca wtedy dość szczególna regulacja mienia ogólnonarodowego wyłączała możliwość posiadania przez nie własnego majątku. Zgodnie z obowiązującą wtedy zasadą jedności własności państwowej, państwowe osoby prawne wykonywały własność we własnym imieniu, ale skutki związane

z posiadaniem samoistnym nieruchomości powstawały wyłącznie na rzecz Skarbu Państwa. Zdaniem Sądu Okręgowego, przyjęcie poglądu, że zakłady energetyczne nie były posiadaczami samoistnymi służebności, nie przesądza, iż wykonywanie przez nie uprawnień państwa, jako podmiotu prawa publicznego, zmienia charakter tego władztwa, a więc można kwalifikować go jako posiadanie samoistne, ale Skarbu Państwa. Stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej mogło więc nastąpić wyłącznie na rzecz Skarbu Państwa, a nie na rzecz przedsiębiorstwa państwowego.

Rozważania te spowodowały powstanie kolejnego zagadnienia prawnego odnoszącego się do kwestii reprezentacji Skarbu Państwa w postępowaniu sądowym; czy powinien to być podmiot, który na podstawie obecnie obowiązujących przepisów prawa realizuje uprawnienia Skarbu Państwa w sprawach dotyczących gospodarowania nieruchomościami, a więc zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.u. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 ze zm.) – starosta, czy też inny organ realizujący politykę energetyczną w imieniu Skarbu Państwa.

E.S.S.

*

III CZP 71/09

„Czy zakreślony w art. 984 § 2 k.p.c. termin do złożenia wniosku o przejęcie nieruchomości podlega przywróceniu w trybie art. 168 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 20 kwietnia 2009 r., II Cz 286/09, M. Grzesik, I. Mostowska, M. Wojtkiewicz)

Zgodnie z art. 984 § 2 k.p.c., wniosek o przejęcie nieruchomości wierzyciel powinien złożyć sądowi w ciągu tygodnia po licytacji, składając jednocześnie rękojmię, chyba że ustawa go od niej zwalnia. Z brzmienia tego przepisu nie wynika jednak, czy wskazany w nim termin jest terminem prawa materialnego czy też procesowego i czy może być przywrócony na podstawie art. 168 k.p.c.

Ustawodawca, redagując treść art. 984 k.p.c., wskazał na konieczność złożenia „wniosku o przejęcie na własność”, nie zaś złożenia „oświadczenia woli” o przejęciu, dodatkowo nakładając na wierzyciela obowiązek złożenia rękojmi. Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę na stanowisko Sądu Najwyższego, który stwierdził, że wniosek wierzyciela o przejęcie nieruchomości na podstawie art. 984 § 2 k.p.c. bez złożenia rękojmi, nie spełnia warunków formalnych, co uzasadnia zastosowanie art. 130 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. Pogląd ten wskazuje, że wniosek ten jest traktowany jako pismo procesowe, którego braki formalne mogą podlegać uzupełnieniu. W konsekwencji można twierdzić, że nie ma przeszkód, aby do takiego wniosku – jako pisma procesowego – stosować także art. 168 k.p.c.

Z drugiej jednak strony, przy określeniu charakteru prawnego terminów należy uwzględnić, w jakim celu terminy te zostały ustanowione. Skoro zatem złożenie odpowiedniego wniosku, w ściśle zakreślonym terminie, prowadzić może do nabycia prawa własności, uzasadnione jest uznanie go jednak za termin prawa materialnego, którego naruszenie skutkuje wygaśnięciem roszczenia o przejęcie prawa własności. Nie jest zatem możliwe przywracanie terminu do skorzystania z takiego prawa.

Sąd Okręgowy podniósł także, że w doktrynie wyrażono stanowisko (co prawda odnośnie art. 982 k.p.c.), że termin do złożenia wniosku o przejęcie prawa, należy uznać za termin prekluzyjny (niepodlegający przywróceniu). Konsekwencją jego naruszenia jest odmowa przybicia. Z upływem terminu zakreślonego w art. 982 k.p.c. (analogicznie można by potraktować sytuację z art. 984 k.p.c.) uprawniony traci przysługujące mu prawo przejęcia.

Za takim charakterem przedmiotowego przepisu przemawia również fakt, że prawo do przejęcia nieruchomości może przysługiwać kilku osobom, a zatem przywrócenie terminu może naruszać prawa osób, które skorzystały z prawa przejęcia nieruchomości w terminie wskazanym w kodeksie postępowania cywilnego, a nie przysługuje im pierwszeństwo przewidziane w art. 984 § 3 k.p.c.

W przypadku dopuszczenia możliwości przywracania przedmiotowego terminu powstaje również zagadnienie sposobu wzruszenia wydanego już postanowienia o przybiciu i przysądzeniu własności oraz dalszych skutków nabycia nieruchomości w tym trybie.

A.Z.

III CZP 72/09

„Czy sąd okręgowy doręczając dłużnikowi odpis postanowienia w trybie art. 42 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. UE.01.12.1), ma obowiązek doręczyć go wraz z uzasadnieniem?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 12 maja 2009 r., I ACz 326/09, M. Wołczańska, E. Jastrzębska, R. Dzyr)

Przedstawione zagadnienie prawne dotyczy kwestii rodzaju posiedzenia, na którym sąd okręgowy powinien rozpoznać wniosek o stwierdzenie wykonalności orzeczenia sądu państwa obcego, ale będącego członkiem Unii Europejskiej. Sąd Apelacyjny zauważył, że w takiej sprawie należy stosować art. 41 zdanie drugie i art. 42 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U.UE.01.12.1 – dalej: „rozporządzenie”), a w kwestiach nieuregulowanych przepisy kodeksu postępowania cywilnego. Zwrócił uwagę, że w doktrynie występuje pogląd, iż art. 41 zdanie drugie rozporządzenia stanowi *lex specialis*, w rozumieniu art. 148 § 1 k.p.c., w stosunku do art. 1151 § 2 zdanie pierwsze k.p.c. i zobowiązuje sąd okręgowy do rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym. W judykaturze Sądu Najwyższego dominuje natomiast stanowisko wskazujące na konieczność rozpoznania tej sprawy na posiedzeniu jawnym z udziałem dłużnika pozbawionego prawa do podnoszenia zarzutów lub na posiedzeniu jawnym z wyłącznym udziałem wnioskodawcy, choć Sąd Najwyższy nie wyklucza także możliwości rozpoznania tego wniosku na posiedzeniu niejawnym. Kwestia ta jest istotna, gdyż przesądzi, czy sąd okręgowy, wydając orzeczenie w przedmiocie ww. wniosku, ma obowiązek doręczyć dłużnikowi jedynie odpis sentencji tego orzeczenia, czy odpis postanowienia wraz z uzasadnieniem.

W judykaturze Sądu Najwyższego występują w tym zakresie dwa stanowiska. Pierwsze odwołuje się do art. 357 § 1 k.p.c. i przyjmuje, że doręczeniu podlega wyłącznie sentencja orzeczenia i od daty doręczenia jej biegnie termin do wniesienia środka zaskarżenia. Drugie zakłada natomiast, że postępowanie jawne z udziałem

tylko wnioskodawcy jest w rzeczywistości posiedzeniem niejawnym i z tego względu należy zastosować art. 357 § 2 k.p.c., nakazujący doręczenie odpisu postanowienia wraz z uzasadnieniem.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, sąd okręgowy ma obowiązek zarówno sporządzenia z urzędu uzasadnienia postanowienia o stwierdzeniu wykonalności orzeczenia sądu państwa obcego, jak i doręczenia z urzędu dłużnikowi odpisu tego postanowienia wraz z uzasadnieniem. Takie zapatrywanie umożliwi dłużnikowi zachowanie jednomiesięcznego terminu na zapoznanie się z rozstrzygnięciem sądu i przyjętą przez niego argumentacją oraz sporządzenie zażalenia. Kategoryczny charakter art. 43 ust. 5 w zw. z art. 42 ust. 2 rozporządzenia oraz wykładnia gramatyczna art. 357 § 1 i 3 k.p.c. mogą bowiem prowadzić do niedopuszczalnego ograniczenia prawa dłużnika do obrony przed sądem drugiej instancji.

Sąd Apelacyjny zauważył, że praktyka wyznaczania posiedzenia jawnego z udziałem tylko jednej strony jest sprzeczna z celem, dla którego wprowadzono zasadę rozpoznawania spraw na posiedzeniu jawnym, gdyż sytuacja dłużnika ulega wtedy pogorszeniu w porównaniu do spraw rozpoznawanych na posiedzeniu niejawnym. Sąd Apelacyjny zakwestionował także samą jawność posiedzenia, na którym rozpoznawany jest wniosek o stwierdzenie wykonalności orzeczenia sądu państwa obcego, skoro o terminie tego posiedzenia wie tylko wnioskodawca, który ma obowiązek złożenia dokumentów określonych w rozporządzeniu, a dłużnik nie ma prawa zgłoszenia jakichkolwiek zarzutów.

E.S.S.

*

III CZP 73/09

„1. Czy w wypadku zmiany sposobu prowadzenia postępowania upadłościowego z upadłości z możliwością zawarcia układu na upadłość obejmującą likwidację majątku – należności sprzed tej zmiany powstałe z czynności lub zaniechań upadłego dokonanych bez zgody nadzorca sądowego, w tym należności podatkowe wynikające z działalności gospodarczej prowadzonej przez upadłego, są traktowane jako koszty postępowania obejmującego likwidację majątku, pokrywane przez syndyka w miarę

posiadanych funduszków – wedle art. 343 ust.2 prawa upadłościowego i naprawczego w zw. art. 5 ustawy z dnia 6 marca 2009 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. Nr 53, poz. 434);

2. Czy ostateczne wynagrodzenie syndyka ustalone przez sąd przed zatwierdzeniem ostatecznego planu podziału funduszków masy podlega stosunkowemu zaspokojeniu (redukcji) na warunkach określonych w planie podziału stosownie do art. 344 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 60, poz. 535 ze zm.) przewidzianych dla wierzytelności kategorii pierwszej?”

(postanowienie Sądu Rejonowego w Koszalinie z dnia 23 czerwca 2009 r., VII GUz 16/09, D. Szymczak, D. Szantyr, M. Niemczyk-Królikowska)

Sąd Rejonowy zauważył, że w judykaturze Sądu Najwyższego dominuje pogląd, iż niedopuszczalne jest umieszczenie w planie podziału w kategorii pierwszej przyszłych odsetek od należności podatkowych, zwłaszcza z zastrzeżeniem „do dnia zapłaty”. Podobnie żądanie orzeczenia przez sąd odwoławczy o obowiązku zwrotu wynagrodzenia lub zaliczek na wynagrodzenie nie ma swego uzasadnienia. Obowiązek taki może zostać nałożony tylko w postępowaniu incydentalnym przy orzekaniu o wynagrodzeniu syndyka. Żądanie objęcia planem przyszłych kosztów zakończenia postępowania upadłościowego także nie może znaleźć się w planie podziału, gdyż należy w nim umieścić wszystkie długi masy wymagalne w danej chwili. Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że art. 231 ust. 2 zdanie pierwsze Pr.u.n. przewiduje, iż niepokryte z masy upadłości koszty postępowania upadłościowego po jego zakończeniu ponosi upadły i uznał, iż na gruncie Prawa upadłościowego i naprawczego może dochodzić do zmiany sposobu postępowania upadłościowego z „układu” na „likwidację” i odwrotnie, o ile nie doszło do odrzucenia propozycji układowych w drodze głosowania na zgromadzeniu wierzycieli. To swoiste scalenie procedur przemawia za ciągłością kosztów postępowania i koniecznością pokrywania ich na bieżąco przez syndyka, niezależnie od etapu, na którym one powstały.

Sąd Rejonowy stwierdził, że możliwe jest także zajęcie odmiennego stanowiska, iż postępowanie upadłościowe obejmujące likwidację majątku w sytuacji, w której o likwidacji sąd zdecydował już w postanowieniu o ogłoszeniu upadłości, byłoby postępowaniem prostszym dla syndyka niż postępowanie, w którym doszło do zmiany opcji z układowej na likwidacyjną. Przy klasycznym ogłoszeniu upadłości likwidacyjnej syndyk nie musi bowiem pokrywać na bieżąco jako kosztów postępowania podatków nieuregulowanych przez dłużnika, a podatki zaspokajane są w kategorii drugiej, tymczasem przy uprzedniej opcji układowej, niewłaściwe działania i zaniechania upadłego obciążają syndyka.

Rozstrzygnięcie kwestii, czy podatki z opcji układowej, nieuregulowane przez upadłego obciążają syndyka, jest istotne dla zagadnienia wybiórczego zaspokajania wierzycieli, które skutkuje odpowiedzialnością odszkodowawczą syndyka, a nawet odpowiedzialnością z art. 57 § 1 k.k.s. Artykuł 230 ust. 2 Pr.u.n., sprzed nowelizacji, odnosi się zarówno do wydatków postępowania upadłościowego z możliwością zawarcia układu, jak i do wydatków postępowania obejmującego likwidację majątku, podczas gdy art. 230 ust. 3 Pr.u.n. dotyczy wyłącznie postępowania likwidacyjnego i tylko w tym przypadku jako wydatki zdefiniowano podatki za okres po ogłoszeniu upadłości.

Sąd Rejonowy zauważył, że w doktrynie występuje pogląd, iż wydatki postępowania upadłościowego nie obejmują kosztów własnych upadłego, co wskazuje, że nie wszystkie koszty pokrywane są z masy na uprzywilejowanych zasadach. Kwalifikacja podatków z opcji układowych inaczej niż koszty postępowania upadłościowego nie powoduje pokrzywdzenia wierzyciela, gdyż możliwe jest zaspokojenie ich w planie podziału w kategorii drugiej. Jeżeli doszło natomiast do powstania zadłużenia w wyniku niewłaściwego sprawowania nadzoru, istnieją podstawy do odpowiedzialności odszkodowawczej nadzorca sądowego, mimo że art. 160 ust. 2 Pr.u.n. przewiduje, iż syndyk, nadzorca sądowy i zarządca nie odpowiadają za zobowiązania zaciągnięte w sprawach dotyczących masy upadłości. Treść art. 342 ust. 1 pkt 1 Pr.u.n. wskazuje jednak, że należności dokonane z aprobatą nadzorca są zaspokajane w sposób uprzywilejowany, tj. w kategorii pierwszej, ale nie pod tytułem koszty, tylko na zasadach określonych w art. 343 ust. 1 Pr.u.n. Należności z tytułu czynności upadłego dokonane bez zgody nadzorca sądowego mogłyby być natomiast zakwalifikowane do kategorii dalszych.

Podobne zasady można stosować względem należności powstałych z zaniechań upadłego, o których nadzorca sądowy mógł nie wiedzieć.

Zagadnienie przedstawione w punkcie drugim dotyczy relacji wynagrodzenia syndyka względem innych kosztów postępowania upadłościowego oraz innych należności z kategorii pierwszej. Wynagrodzenie syndyka należy do wydatków postępowania (art. 230 ust. 2 Pr.u.n.), a jako wydatek niezbędny dla osiągnięcia celu postępowania jest kosztem postępowania upadłościowego (art. 230 ust. 1 Pr.u.n.). Jeżeli syndyk nie zażąda wynagrodzenia przed upływem terminu do wniesienia zarzutów przeciwko planowi ostatecznego podziału, to traci do niego prawo. Ostateczną wysokość wynagrodzenia syndyka ustala sąd po zatwierdzeniu sprawozdania z jego działalności, biorąc pod uwagę zakres oraz efekty dokonanych przez niego czynności. Wynagrodzenie syndyka, jako składnik kosztów postępowania, poprzedza więc zaspokojenie wierzycieli w ostatecznym planie podziału. Treść art. 13 ust. 1 i art. 361 pkt 1 oraz art. 343 ust. 2 Pr.u.n. także wskazuje na uprzywilejowanie kosztów postępowania względem innych wierzycieli kategorii pierwszej. Jeżeli plan podziału został złożony przez syndyka odpowiednio wcześniej, sędziemu komisarzowi przysługuje uprawnienie do wprowadzenia poprawek do niego, tak aby nadwyżka z zaplanowanego a nieprzyznanego wynagrodzenia przypadła wierzycielom, a gdy zaspokojenie przeszacowano – aby zakres zaspokojenia odpowiednio obniżyć.

W ocenie Sądu Rejonowego, określenie wynagrodzenia syndyka odrębnym postanowieniem sądu wcześniej, a nie w ramach planu podziału, może być jednak uzasadniane tym, aby organ postępowania upadłościowego, który to postępowanie przeprowadził otrzymał swe wynagrodzenie. Z drugiej strony, skoro wynagrodzenie syndyka jest kosztem postępowania, powinno podlegać takim samym redukcjom jak inne należności z pierwszej kategorii.

E.S.S.

GLOSY

prawo cywilne materialne

Artykuł 169 k.c. chroni tylko dobrą wiarę nabywcy co do uprawnienia zbywcy do rozporządzenia rzeczą; nie ma on zastosowania, jeżeli między wydającym i obejmującym rzecz w posiadanie nie doszło do zawarcia umowy przeniesienia własności rzeczy.

(wyrok z dnia 15 listopada 2002 r., V CKN 1340/00, I. Koper, T. Domińczyk, K. Zawada, OSNC 2004, nr 2, poz. 28; OSP 2003, nr 11, poz. 143; BSN 2003, nr 5, s. 7; MoP 2005, nr 7, s. 349; R.Pr. 2004, nr 2, s. 111; Jurysta 2003, nr 7-8, s. 58; NPN 2003, nr 3, s. 102; PUG 2003, nr 12, s. 31)

Glosa

Krzysztofa Gołębiowskiego, *Acta Universitatis Wratislaviensis*, Przegląd Prawa i Administracji 2007, tom 76 (LXXVI), s. 289

Autor zaaprobował rozstrzygnięcie zawarte w glosowanym wyroku w odniesieniu do okoliczności niezastosowania art. 169 k.c. Jednocześnie przedstawił kilka uwag krytycznych w stosunku do niektórych stwierdzeń zawartych w jego uzasadnieniu.

Komentator zauważył, że gdyby interpretować brzmienie omawianego przepisu dosłownie, to należałoby dojść do wniosku, iż jego treść zawiera niedającą się rozstrzygnąć sprzeczność logiczną. Z jednej strony przesłanką nabycia własności w tym trybie jest dokonanie rozporządzającej czynności prawnej przez osobę nieuprawnioną, przy czym należy pamiętać, że taka czynność prawna jest zawsze nieważna. Z drugiej zaś strony art. 169 k.c. wymaga „zbycia rzeczy”, przez co należałoby rozumieć dokonanie ważnej (w pełni skutecznej) czynności prawnej, zmierzającej do przeniesienia prawa własności. Wspomniana sprzeczność polegałaby więc na tym, że jedną z przesłanek nabycia własności na podstawie art. 169 k.c. stanowiłaby okoliczność, która nigdy nie mogłaby nastąpić. Glosator ten

wątek rozważań podsumował stwierdzeniem, że zbycie rzeczy (art. 169 k.c.) zawsze polega na dokonaniu nieważnej czynności prawnej.

Autor skrytykował stwierdzenie Sądu Najwyższego: „dobra wiara nabywcy (...) zastępuje, w drodze wyjątku, tylko jedną wymaganą normalnie przesłankę przeniesienia własności ruchomości: uprawnienie zbywcy do rozporządzenia własnością rzeczy”. Takie ujęcie sugeruje, że w wypadku nabycia własności od nieuprawnionego mamy do czynienia ze zwykłą („normalną”) umową przenoszącą własność, której skutki uregulowane są przede wszystkim w art. 155 § 1 k.c., z tą jedynie różnicą, że w drodze swoistej fikcji prawnej wymaganie istnienia po stronie zbywcy uprawnienia do rozporządzenia prawem własności jest zastępowane dobrą wiarą nabywcy. Komentator podkreślił, że w wypadku określonym w art. 169 k.c. chodzi o całkowicie odrębny od ogólnych reguł dotyczących przeniesienia własności sposób nabycia własności i zupełnie inny stan faktyczny, warunkujący to nabycie. Nie można więc obu wskazanych sposobów nabycia utożsamiać; nie można traktować art. 169 k.c. jako uzupełnienia regulacji art. 155 i 156 k.c.

Glosator wskazał również na funkcję omawianego przepisu, podkreślając, że nie ma on chronić dobrej wiary w obronie jako takiej, a jedynie dobrą wiarę osób działających w zaufaniu do faktu władania rzeczą przez zbywcę. Z władaniem tym jest związane w pierwszym rzędzie domniemanie posiadania samoistnego (art. 339 k.c.), a następnie domniemanie zgodności posiadania z prawem (art. 341 k.c.). Oznacza to w konsekwencji przyjęcie domniemania przysługiwania własności tej osobie, która rzeczą faktycznie włada. I to właśnie osoby działające w zaufaniu do tego domniemania są chronione przez przepis art. 169 k.c.

Według komentatora, w analizowanym stanie faktycznym sytuacja była odmienna; kupujący (pозwani) wiedzieli, że pośrednik nie jest właścicielem samochodu, dlatego autor odmiennie niż Sąd Najwyższy stwierdził, iż pozwani nie zmieniliby swojej sytuacji prawnej zawierając z pośrednikiem umowę w przekonaniu, że jest on komisantem lub pełnomocnikiem powodów.

Głosę aprobującą do omawianego wyroku opracował również W.J. Katner (OSP 2003, nr 11, poz. 143).

M.M.

Roszczenie o naprawienie szkody spowodowanej zalewaniem nieruchomości na skutek zmiany stanu wody – poza przypadkami, o których mowa w art. 16 ust. 3 i art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz.U. Nr 115, poz. 1229 ze zm.) – może być dochodzone przed sądem po wyczerpaniu postępowania administracyjnego.

(uchwała z dnia 4 czerwca 2004 r., III CZP 27/04, J. Gudowski, T. Domińczyk, Z. Cendrowski, OSNC 2005, nr 7-8, poz. 119; OSP 2006, nr 5, poz. 51; BSN 2004, nr 6, s. 5; Wok. 2004, nr 9, s. 1; Wspóln. 2004, nr 14, s. 54; Prok.i Pr.-wkł. 2005, nr 1, s. 33; R.Pr. 2005, nr 5, s. 122)

Glosa

Beaty Janiszewskiej, Orzecznictwo Sądów Polskich 2009, nr 6, poz. 68

Glosa ma charakter krytyczny.

Autorka zauważyła, że art. 29 ust. 3 Prawa wodnego dotyczy przywrócenia na gruncie poprzedniego stanu wody, zapobiegającego dalszemu szkodliwemu oddziaływaniu na grunty sąsiednie zmian stanu wody na nieruchomości „wyjściowej”, nie prowadzi natomiast do usunięcia szkód, które już zaistniały na gruntach należących do innych osób, i nie jest równoznaczne – w ocenie glosatorki – z przewidzianym w art. 363 § 1 k.c. obowiązkiem restytucji naturalnej. Autorka podniosła następnie, że dochodzenie przywrócenia poprzedniego stanu wody na podstawie art. 29 ust. 3 Prawa wodnego następuje wyłącznie w trybie administracyjnym. Stwierdziła, że uszczerbki powstałe wskutek zmiany stanu wody nie stanowią „szkód, o których mowa w ustawie” w rozumieniu art. 185 ust. 1 Prawa wodnego i do ich naprawienia nie mają zastosowania art. 186-188, wprowadzające m.in. czasową niedopuszczalność drogi sądowej. W końcowej części opracowania autorka zajęła stanowisko, zgodnie z którym dochodzenie naprawienia szkody spowodowanej w wyniku zmiany stanu wody następuje na drodze postępowania sądowego i nie doznaje ograniczeń wynikających z art. 186 Prawa wodnego.

M.P.

Podstawę uchylenia się przez spadkobiercę od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może stanowić błąd prawnie doniosły (art. 1019 § 2 w zw. z art. 84 § 1 zdanie pierwsze i § 2 k.c.). Błędem takim nie jest nieznanomość przedmiotu spadku pozostająca w związku przyczynowym z niedołożeniem przez spadkobiercę należytej staranności w ustalaniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego.

(postanowienie z dnia 30 czerwca 2005 r., IV CK 799/04, M. Wysocka, S. Dąbrowski, H. Pietrkowski, OSNC 2006, nr 5, poz. 94; BSN 2005, nr 11, s. 12; MoP 2006, nr 16, s. 881; R.Pr. 2006, nr 3, s. 111; Rej. 2006, nr 6, s. 184; NPN 2006, nr 1, s. 66)

Glosa

Witolda Borysiaka, *Palestra* 2009, nr 5-6, s. 285

Glosa ma charakter krytyczny.

W pierwszej części opracowania komentator przedstawił powstanie i ewolucję stanowiska zajętego w analizowanym postanowieniu, zgodnie z którym potencjalny spadkodawca nie może uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia, jeżeli nie zachował należytej staranności w ustaleniu składu majątku spadkowego. Następnie omówił rozwiązania przyjęte w ustawodawstwie i doktrynie niemieckiej, francuskiej, szwajcarskiej i austriackiej. Wskazał, że skutkiem przyjęcia wykładni przedstawionej w glosowanym postanowieniu byłaby konieczność każdorazowego ustalania przez sąd, czy powołujący się na błąd dochował należytej staranności w ustaleniu składu spadku. Wskazał, że duże trudności może stanowić ustalenie abstrakcyjnego i obiektywnego wzoru właściwego zachowania się błędzącego. W ocenie autora, nie można wymagać od spadkobierców, aby profilaktycznie odrzucali spadek albo przyjmowali go z dobrodziejstwem inwentarza, by w przyszłości nie narazić się na zarzut braku dochowania należytej staranności, w szczególności mając na względzie, że prawo nie nakłada na spadkobiercę powinności sprawdzenia, jakie długi wchodzi w skład masy spadkowej.

W podsumowaniu autor wskazał, że w polskim prawie nie ma podstawy do tego, aby uzależnić możliwość uchylenia się od skutków oświadczenia woli o przyjęciu lub odrzuceniu spadku lub fikcji jego braku od dochowania przez niego należytej

staranności w ustaleniu składu majątku spadkowego. Glosator zaznaczył, że przyjęta w art. 84 § 1 k.c. konstrukcja błędu, który musi być istotnym błędem co do czynności prawnej, w wystarczającym stopniu gwarantuje zarówno ochronę praw błędzącego, jak i bezpieczeństwo obrotu.

Krytyczną głosę do orzeczenia opracował również P. Księżak (Palestra 2008, nr 5-6, s. 296).

M.P.

*

Nabycie służebności gruntowej polegającej na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia nie jest wyłączone z tego względu, że urządzenie to zostało wykonane przez właściciela nieruchomości obciążonej.

(postanowienie z dnia 27 stycznia 2006 r., III CSK 38/05, E. Skowrońska-Bocian, T. Bielska-Sobkowicz, D. Zawistowski, OSP 2006, nr 10, poz. 114)

Glosa

Michała Warcińskiego, Przegląd Sądowy 2009, nr 6, s. 127

W ocenie autora, komentowana teza zasługuje na uwagę zasadniczo z dwóch powodów. Po pierwsze, dotyczy interpretacji przesłanki niezbędnej do zasiedzenia służebności gruntowej. Po drugie, Sąd Najwyższy zajął przeciwne stanowisko od – zdawałoby się utrwalonej – linii orzeczniczej.

Glosator zwrócił uwagę, że za utrwalone i powszechnie aprobowane w nauce i orzecznictwie należy uznać stanowisko, iż urządzenie widoczne i trwałe to konstrukcja sztuczna, uzewnętrzniony, a więc widoczny efekt pozytywnej, świadomej działalności człowieka, noszący znamiona trwałości. Podniósł, że literalna wykładnia art. 292 zdanie pierwsze k.c. nie stanowi o tym, kto powinien wnieść urządzenie trwałe i widoczne, by dopuszczalne było zasiedzenie służebności gruntowej. Przedstawił poglądy judykatury na ten temat, wskazując, że za dominujące należy uznać stanowisko, iż wymaganie wzniesienia urządzenia przez posiadacza służebności podyktowane jest ochroną słusznego interesu właściciela nieruchomości potencjalnie służebnej.

Autor glosy nie zgodził się ze stanowiskiem, że w razie istnienia wątpliwości co do tego, czy urządzenie trwałe i widoczne może być wzniesione także przez właściciela nieruchomości obciążonej, należy je rozstrzygnąć na korzyść zasady nienaruszalności własności, wychodząc z założenia, iż tylko wzniesienie urządzenia przez posiadacza służebności dostatecznie ostrzega właściciela przed możliwością zasiedzenia służebności na jego nieruchomości.

Za kontrowersyjny uznał glosator końcowy fragment uzasadnienia postanowienia, w którym znalazło się stwierdzenie, że brzmienie art. 292 i 172 k.c. wskazuje wyraźnie, iż przesłanką nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie jest samoistne posiadanie służebności, oraz że możliwe jest samoistne posiadanie służebności gruntowej (art. 352 k.c.) w tej formie, że samoistny posiadacz takiej służebności oddaje przedmiot swojego posiadania w posiadanie zależne. W ocenie autora, koncepcja posiadania samoistnego oraz zależnego służebności nie ma podstaw w Kodeksie cywilnym (art. 336, 352 k.c.) oraz nauce o posiadaniu. Nie ma ów podział także uzasadnienia funkcjonalnego.

W konkluzji stwierdził, że komentowana teza zasługuje na pełną aprobatę. Przesłanka zasiedzenia służebności gruntowej w postaci konieczności wzniesienia urządzenia trwałego i widocznego przez posiadacza służebności lub osobę trzecią z wyłączeniem właściciela nieruchomości nie znajduje bowiem potwierdzenia w interpretacji językowej, systemowej oraz funkcjonalnej art. 292 zdanie pierwsze k.c. Za dyskusyjną uznał glosator koncepcję posiadania samoistnego oraz zależnego służebności. W jego ocenie, nie ma ona podstawy normatywnej oraz nie spełnia w praktyce funkcji, która by ją uzasadniała z celowościowego punktu widzenia.

Omawiane orzeczenie glosą opatrzył również S. Rudnicki (OSP 2006, nr 10, poz. 114).

E.S.

*

Zarzut naruszenia art. 445 § 1 k.c. może być skuteczny nie tylko w wypadku pominięcia ogólnie uznawanych kryteriów ustalania zadośćuczynienia, ale także wówczas, gdy występuje dysonans pomiędzy poprawnie sformułowanymi przesłankami w ujęciu ogólnym,

a zindywidualizowanymi przesłankami, dotyczącymi sytuacji konkretnej osoby pokrzywdzonej.

(wyrok z dnia 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 99/05, M. Wysocka, G. Bieniek, E. Skowrońska-Bocian, OSP 2009, nr 4, poz. 40)

Glosa

Moniki Wałachowskiej, Przegląd Sądowy 2009, nr 6, s. 120

Glosatorka zgodziła się z tezą omawianego orzeczenia. W glosie zajęła się przedstawieniem problemu ustalenia wysokości zadośćuczynienia pieniężnego.

Autorka wskazała, że zadośćuczynienie pieniężne, będąc sposobem wynagrodzenia szkody niemajątkowej, ma na celu przede wszystkim złagodzenie cierpienia poszkodowanego, zarówno już doznanego, jak i przyszłego, a więc tego, które z wysokim prawdopodobieństwem poszkodowany będzie odczuwał. Stwierdziła, że suma ma być „odpowiednia”, a więc stanowić kompensację całej krzywdy, również tej, której wystąpienie w przyszłości można przyjąć w chwili wyrokowania.

Z aprobatą przyjęła tendencję potwierdzoną w komentowanym orzeczeniu, że na wysokość zadośćuczynienia może wpływać wysokość sum zasądzonych w podobnych sprawach i przyjmowane tam kryteria ocenne, jednakże decydujące znaczenie ma rozmiar krzywdy, a także indywidualne czynniki istniejące po stronie konkretnego poszkodowanego.

Do omawianego wyroku glosę opracował także M. Nesterowicz (OSP 2009, nr 4, poz. 40).

E.S.

*

Z chwilą ogłoszenia upadłości prokura wygasa, a nowa nie może być ustanowiona (art. 109⁷ § 2 k.c.).

(uchwała z dnia 21 lipca 2006 r., III CZP 45/06, J. Frąckowiak, G. Bieniek, J. Górowski, OSNC 2007, nr 5, poz. 65; OSP 2008, nr 1, poz. 10; BSN 2006, nr 7, s. 9; Wok. 2006, nr 9, s. 11; Prok.i Pr.- wkł. 2007, nr 2, s. 34; MoP 2007, nr 22,

s. 1267; *Rej. 2006, nr 9, s. 198; Rej. 2006, nr 7-8, s. 220; NPN 2006, nr 3, s. 62; R.Pr. 2007, nr 3, s. 120; Rej. 2007, nr 5, s. 169*)

Glosa

Jaroslawa Grykiela, *Monitor Prawniczy 2009, nr 10, s. 563*

Glosa ma charakter krytyczny. Uwagi autora dotyczą zarówno samego rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego, jak i argumentacji przytoczonej w uzasadnieniu.

W pierwszej kolejności glosator zwrócił uwagę na zastosowany przez Sąd Najwyższy zakres znaczeniowy pojęcia ogłoszenia upadłości w rozumieniu art. 109⁷ § 2 k.c. Sąd Najwyższy doszedł do wniosku, że obejmuje on każdy przypadek ogłoszenia upadłości wskazany w ustawie z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze, a zdaniem autora rozwiązanie takie budzi wątpliwości. Przy wykładni art. 109⁷ § 2 k.c. konieczne jest uwzględnienie całości zmian legislacyjnych dokonanych po wprowadzeniu przepisów o prokurze do kodeksu cywilnego. Z tej perspektywy na uwagę zasługuje przede wszystkim reguła wyrażona w art. 543 Pr.u.n., zgodnie z którą ilekroć w przepisach odrębnych jest mowa o postępowaniu upadłościowym, rozumie się przez to postępowanie upadłościowe obejmujące likwidację majątku upadłego. Zdaniem Sądu Najwyższego, reguła ta nie znalazła zastosowania w omawianym rozstrzygnięciu, gdyż art. 109⁷ § 2 k.c., w którym użyto określenia ogłoszenie upadłości, nie jest przepisem szczególnym w rozumieniu art. 543 Pr.u.n. odwołującym się do postępowania upadłościowego.

Autor stwierdził, że jest to pogląd dyskusyjny. Przepis art. 543 Pr.u.n. wyraża ogólną zasadę, zgodnie z którą interpretacja dotychczasowych przepisów powinna uwzględniać zmiany stanu prawnego w zakresie prawa upadłościowego. Oznacza to konieczność wzięcia pod uwagę różnic zachodzących pomiędzy upadłością likwidacyjną a upadłością z możliwością zawarcia układu. Wobec tego nietrafny jest pogląd, że wobec wskazanych zmian normatywnych termin „postępowanie upadłościowe” – w rozumieniu odrębnych przepisów – zachowa swoje dotychczasowe brzmienie, natomiast pojęcie „ogłoszenie upadłości” nabierze nowego znaczenia obejmującego także upadłość z możliwością zawarcia układu. Przepis art. 109⁷ § 2 k.c. jest przepisem odrębnym w rozumieniu art. 543 Pr.u.n..

Kolejne uwagi glosatora dotyczą tezy o niemożności udzielenia prokury po ogłoszeniu upadłości. Jego zdaniem, w związku z brakiem przepisu, który wyraźnie stanowiłby o niedopuszczalności udzielania prokury po ogłoszeniu upadłości, należy zbadać, czy ewentualne udzielenie prokury w takim wypadku byłoby zgodne z jej naturą. Prokura umocowuje do czynności sądowych i pozasądowych związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa. Fakt ten oznacza brak możliwości udzielenia prokury w razie ogłoszenia upadłości likwidacyjnej.

Według glosatora, odmienna sytuacja zachodzi w przypadku ogłoszenia upadłości z możliwością zawarcia układu, w ramach której pozostawiono upadłemu prawo do zarządu swoim majątkiem. W takim wypadku stan upadłości nie przesądza braku legitymacji upadłego do udzielenia prokury. Wyrażona w przepisach Prawa upadłościowego i naprawczego sankcja nieważności została przewidziana względem czynności upadłego dotyczących mienia wchodzącego do masy upadłości, wobec którego upadły utracił prawo zarządu. Reguła ta nie znajdzie zatem zastosowania w przypadku pozostawienia upadłemu zarządu własnego swoim majątkiem. W takiej sytuacji należy zastosować art. 76 ust. 3 zdanie drugie Pr.u.n., który stanowi, że na dokonanie czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu wymagana jest zgoda nadzorca sądowego. Zdaniem glosatora, trafny jest więc wniosek, że udzielenie prokury jest możliwe, ale wymaga, jako czynność przekraczająca zakres zwykłego zarządu, zgody nadzorca sądowego.

Do komentowanej uchwały glosy aprobujące napisali P. Bielski (Rej. 2007, nr 4, s. 162), D. Zienkiewicz (Glosa 2007, nr 3, s. 25), F. Zedler (OSP 2008, nr 1, poz. 10), a glosy krytyczne R. Adamus (MoP 2007, nr 15, s. 859), Z. Kuniewicz (OSP 2008, nr 4, poz. 43). Uchwałę omówił także Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2006, nr 9-10, s. 278).

R.N.

*

Przy ocenie naruszenia prawa ochronnego na słowny znak towarowy istotne znaczenie ma porównanie – w płaszczyźnie wizualnej – wyrazów użytych w znaku chronionym oraz w znaku bezprawnie używanym, a nie porównanie postaci graficznej obu znaków.

(wyrok z dnia 22 lutego 2007 r., III CSK 300/06, H. Pietrkowski, J. Górski, M. Grzelka, OSNC 2008, nr 1, poz. 11; BSN 2007, nr 6, s. 14; MoP 2008, nr 7, s. 364; R.Pr. 2008, nr 1, s. 92)

Komentarz

Anny Gołębiowskiej, Monitor Prawniczy 2009, nr 10, dodatek, s. 64

Autorka zaaprobowała pogląd Sądu Najwyższego, który uznał, że używanie słowa tożsamego z zarejestrowanym słownym znakiem towarowym dla oznaczenia identycznych towarów stanowi naruszenie bez względu na ryzyko konfuzji. Wykazanie przesłanki ryzyka wprowadzenia konsumentów w błąd nie jest potrzebne do stwierdzenia naruszenia praw do znaku towarowego w przypadku użycia znaczenia identycznego dla identycznych towarów (art. 296 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. - Prawo własności przemysłowej, jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 ze zm.) oraz w przypadku użycia oznaczenia identycznego i ub podobnego do renomowanego znaku towarowego dla jakichkolwiek towarów, kiedy to należy wykazać inne okoliczności (pkt 3 omawianego artykułu). Wskazała również, że w praktyce często się o tym zapomina, sprowadzając naruszenie praw do znaku do konieczności wykazania konfuzji.

M.M.

*

Uptyw terminu przewidzianego w art. 945 § 2 k.c. wyłącza możliwość powołania się na nieważność testamentu przez osobę zainteresowaną oraz uwzględnienie tej nieważności przez sąd z urzędu.

(postanowienie z dnia 8 sierpnia 2007 r., I CSK 140/07, G. Bieniek, A. Górski, B. Myszka, OSNC 2008, nr 10, poz. 118; BSN 2007, n 12, s. 13 ; Rej. 2008, nr 1, s. 195; NPN 2008, nr 1, s. 126; Rej. 2008, nr 12, s. 181)

Glosa

Grzegorza Wolaka, Monitor Prawniczy 2009, nr 11, s. 619

Glosa ma charakter krytyczny.

Glosator obszernie zaprezentował poglądy doktryny dotyczące wykładni art. 945 § 2 k.c. i wskazał zagadnienia sporne pojawiające się na gruncie tej wykładni. Uwagi krytyczne dotyczą merytorycznej części rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego.

Autor stwierdził, że na podstawie ustalonego w sprawie przez Sądy obu instancji stanu faktycznego, błędne jest stanowisko Sądu Najwyższego, iż terminy przewidziane w art. 945 § 2 k.c. upłynęły, a tym samym nieważności sporządzonych przez testatorkę testamentów nie można było wziąć pod uwagę w postępowaniu o stwierdzeniu nabycia spadku po niej. Glosator wskazał, że w doktrynie przyjmuje się, że zgodnie z art. 945 § 2 k.c. osoba mająca w tym interes prawny, może powołać się na nieważność testamentu z powodu wad oświadczenia woli tylko w ciągu trzech lat, licząc od dnia po otwarciu spadku, w którym dowiedziała się o przyczynie tej nieważności testamentu, a w każdym razie nie później niż w ciągu dziesięciu lat od dnia otwarcia spadku.

Jest to – zdaniem glosatora – pogląd trafny; ponieważ testament jest czynnością *mortis causa*, to zawarte w nim rozrządzenia nie wywołują żadnych skutków do chwili śmierci spadkodawcy. Ponadto skuteczność testamentu zależy od śmierci osoby, która go sporządziła, czyli od śmierci testatora, a skutki prawne testamentu ocenia się według stanu istniejącego w chwili śmierci spadkodawcy. Kwestia ważności i skuteczności testamentu staje się istotna dopiero po tej chwili, nie można więc przyjąć, by trzyletni termin przewidziany w art. 945 § 2 k.c. mógł rozpocząć swój bieg przed śmiercią testatora, czyli przed dniem otwarcia spadku.

Jak podkreślił glosator, stanowisko to uszło uwagi Sądu Najwyższego, co spowodowało wydanie nietrafnego wyroku. Skoro bowiem w rozstrzyganej sprawie testamenty były sporządzone przez zmarłą matkę wnioskodawczyni i uczestniczki w latach 1991, 1992 i 1998, testatorka zmarła w dniu 5 lutego 2005 r., a zarzut nieważności testamentów został podniesiony przez uczestniczkę postępowania w 2005 r. i w chwili otwarcia spadku wiedziała ona o przyczynie ich nieważności, to trzyletni termin na powołanie się przez uczestniczkę na nieważność testamentów sporządzonych przez jej matkę upływał dnia 5 lutego 2008 r. Należy więc przyjąć, że przed tą datą nieważność testamentów sąd mógł ustalić zarówno z urzędu, jak i na zarzut uczestniczki, który w tym postępowaniu bezsprzecznie powinien być uznany za zgłoszony w terminie.

Głosą aprobusjącą do omawianego orzeczenia opublikował M. Gutowski (MoP 2009, nr 9, s 455).

R.N.

*

W prawie międzyczasowym prywatnym nie jest dopuszczalne odesłanie zwrotne przez ustawę dawną do ustawy nowej.

(postanowienie z dnia 4 października 2007 r., V CZ 82/07, B. Myszka, K. Pietrzykowski, Z. Strus, BSN 2008, nr 2, s. 15; Rej. 2008, nr 3, s. 175)

Glosa

Marcina Kłody, Monitor Prawniczy 2009, nr 12, s. 674

Glosa ma charakter aprobusjący.

Autor w pierwszej kolejności odniósł się do dokonanej przez Sąd Najwyższy wykładni pojęcia „przepisy dotychczasowe”, użytego w art. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, i stwierdził, że Sąd trafnie ocenił, iż przepisy dotychczasowe, o których mowa w tym artykule, to przepisy ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w brzmieniu sprzed wejścia nowelizacji z grudnia 2006 r. Podobnie, przepisy dotychczasowe o kosztach sądowych, do których odwołuje się art. 149 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, to w szczególności przepisy Działu II Tytułu V Księgi pierwszej Części pierwszej k.p.c. w brzmieniu obowiązującym bezpośrednio przed wejściem w życie wyżej wymienionej ustawy, w tym art. 112 k.p.c.

W dalszej części glosy autor podjął temat wykładni pojęć odesłania zwrotnego i odesłania dalszego występujących w ustawie z dnia 12 listopada 1965 r. – Prawo prywatne międzynarodowe. Według regulacji art. 4 § 1 tej ustawy, jeżeli właściwe prawo obce nakazuje stosować do danego stosunku prawnego prawo polskie, stosuje się prawo polskie (odesłanie zwrotne), natomiast jeżeli właściwe obce prawo ojczyście nakazuje zastosowanie do danego stosunku prawnego innego prawa obcego, stosuje się to inne prawo (odesłanie dalsze). Zdaniem glosatora, jest oczywiste, że w przypadku, w którym normy prawa międzyczasowego prywatnego wskazują na

właściwość ustawy nowej, aktualnie obowiązującej, nie ma mowy o odesłaniu, skoro właściwość tej ustawy wynika z jej własnych norm kolizyjnych. Jeżeli jednak aktualne normy prawa międzyczasowego prywatnego nakazują zastosowanie ustawy dawnej, pojawia się pytanie, czy ustawę tę należy stosować wraz z obowiązującymi w tym samym co ona okresie normami prawa międzyczasowego prywatnego. Jak stwierdził autor, w takim wypadku normy kolizyjne ustawy nowej przeważają nad normami kolizyjnymi ustawy dawnej zgodnie z zasadą *lex posterior derogat legi priori*, dlatego należy wykluczyć możliwość odesłania zwrotnego przez właściwą ustawę dawną do ustawy nowej, jako prowadzącego do właściwości ustawy nowej wbrew jej własnym normom kolizyjnym.

R.N.

*

Badanie na podstawie art. 105 ust. 4 w związku z ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 ze zm.), czy doszło do naruszenia prawa z rejestracji wzoru przemysłowego, wymaga całościowego porównania wzorów z punktu widzenia osoby używającej w sposób stały przedmiotów z danej grupy i zorientowanej w stanie ich wzornictwa wynikającym z zakresu swobody twórczej oraz dokonanie oceny, czy ogólne wrażenie, jakie wywołuje na takiej osobie wzór zakwestionowany, różni się, czy nie od ogólnego wrażenia wywołanego przez wzór zarejestrowany.

(wyrok z dnia 23 października 2007 r., II CSK 302/07, H. Ciepła, I. Gromska-Szuster, M. Kocon, OSNC-ZD 2008, nr 2, poz. 52; BSN 2008, nr 2, s. 16; ZNSA 2008, nr 4, s. 94; MoP 2007, nr 22, s. 1226; Rej. 2008, nr 3, s. 176)

Glosa

Marii Poźniak-Niedzielskiej, Orzecznictwo Sądów Polskich 2009, nr 6, poz. 66

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Glosa poświęcona została zdefiniowaniu pojęcia „zorientowanego użytkownika”, użytego w art. 104 ust. 1 Prawa własności przemysłowej. Autorka

przedstawiła sposób rozumienia tej konstrukcji w orzecznictwie brytyjskim. Wskazała następnie, że zorientowany użytkownik powinien mieć ogólne wyobrażenie o tym, jakie cechy mają w normalnych warunkach obrotu gospodarczego wzory danego rodzaju przedmiotów i interesować się nimi jako użytkownik. Zorientowany użytkownik stwierdza tylko – w ocenie glosatorki – czy porównywane wzory różnią się od siebie w takim stopniu, że ich rozpoznanie jest możliwe. Wymaga to od niego umiejętności posługiwania się przedmiotem i zmysłu obserwacji pozwalającego na wskazanie tych elementów, które sprawiają, że ogólne wrażenie wskazuje na zindywidualizowany wygląd przedmiotu. Autorka uznała, że w pojęciu „zorientowanego użytkownika” mieści się nie tylko specjalista w dziedzinie wzornictwa, ale także każdy użytkownik zaznajomiony z produktami określonego rodzaju i rynkowymi możliwościami wyboru.

W podsumowaniu autorka sprzeciwiła się powierzeniu oceny zdolności rejestrowej wyłącznie profesjonalistom, do czego – według glosatorki – zmierzał Sąd Najwyższy w komentowanym orzeczeniu.

M.P.

Komentarz

Anny Gołębiowskiej, Monitor Prawniczy 2009, nr 10, dodatek, s. 35

Komentatorka stwierdziła, że orzeczenie Sądu Najwyższego zasługuje na uwagę, ponieważ zawiera wykładnię pojęć „wrażenie ogólne”, „zakres swobody twórczej przy opracowywaniu wzoru” i „zorientowany użytkownik”, którymi posługuje się ustawa – Prawo własności przemysłowej, a których interpretacja stwarzała w praktyce wiele problemów. Autorka podkreśliła, że – zdaniem Sądu Najwyższego – „zorientowanym użytkownikiem” nie jest zwykły, przeciętny użytkownik danego przedmiotu, ale osoba, która zna zakres swobody twórczej i stan wzornictwa w danej dziedzinie. Najczęściej będzie to specjalista do spraw wzornictwa przemysłowego.

R.N.

Przewidziany w art. 238 § 1 k.s.h. minimalny dwutygodniowy termin na zwołanie zgromadzenia wspólników zostaje zachowany, jeżeli kończy się najpóźniej z upływem dnia poprzedzającego wskazany w zaproszeniu dzień odbycia zgromadzenia wspólników.

(wyrok z dnia 8 lutego 2008 r., I CSK 399/07, J. Frąckowiak, M. Grzelka, Z. Kwaśniewski, OSNC-ZD 2008, nr 4, poz. 115; BSN 2008, nr 6, s. 15 ; NPN 2008, nr 2, s. 105)

Glosa

Bartłomieja Glinieckiego, Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa 2009, nr 1, poz. 5

Glosa ma charakter aprobujący.

Komentator przeprowadził analizę systemową i językową pojęcia „terminu zgromadzenia wspólników”, do którego odwołuje się art. 238 § 1 zdanie pierwsze k.s.h., a następnie uznał, że pod pojęciem tym ustawodawca rozumie dzień, miesiąc i rok odbycia zgromadzenia wspólników, bez wskazania godzin i minuty jego rozpoczęcia.

W dalszej części glosy autor odniósł się do zagadnienia sposobów powiadamiania wspólników o ich zgromadzeniu, wskazując, że można uznać za dopuszczalne określenie w umowie spółki innych sposobów powiadamiania niż przewidziane w art. 238 § 1 k.s.h.. Glosator zastrzegł, że umowa musi w takim wypadku dokładnie ustalić sposoby przekazywania wspólnikom wiadomości o zgromadzeniu oraz określać termin, w którym wspólnicy muszą zostać powiadomieni o spotkaniu. W braku ustalenia terminu należy przyjąć, że wspólnicy powinni zostać powiadomieni na dwa tygodnie przed zgromadzeniem.

M.P.

*

Oznaczenie numeryczne na okładce czasopisma krzyżówkowego może wprowadzać przeciętnego odbiorcę w błąd co do pochodzenia towaru, jeżeli jest umieszczone w miejscu zwyczajowo przyjętym dla tytułu prasowego.

(wyrok z dnia 21 lutego 2008 r., III CSK 264/07, M. Sychowicz, K. Pietrzykowski, H. Wrzeszcz, OSNC-ZD 2008 r., nr 4, poz. 118)

Komentarz

Klaudii Błach-Morysińskiej, Monitor Prawniczy 2009, nr 10, dodatek, s. 28

Zdaniem autorki, pokreślenie wymaga, że w komentowanym rozstrzygnięciu Sąd Najwyższy potwierdził ogólnoinformacyjny charakter oznaczeń numerycznych i tym samym stwierdził, iż numer nie jest znakiem towarowym. Jednocześnie zwrócił uwagę na fakt, że znak towarowy, pozbawiony nawet pierwotnie zdolności odróżniania, w wyniku używania staje się nośnikiem informacji o pochodzeniu towaru. Powstaje więc ryzyko wprowadzenia odbiorców w błąd co do pochodzenia danego produktu.

R.N.

*

Odpowiedzialność związaną z bezskutecznością egzekucji określonego zobowiązania wobec spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ponoszą na podstawie art. 299 k.s.h. osoby będące członkami jej zarządu lub likwidatorami w czasie istnienia tego zobowiązania.

(uchwała z dnia 28 lutego 2008 r., III CZP 143/07, Z. Strus, I. Koper, K. Zawada, OSNC 2009, nr 3, poz. 38; BSN 2008, nr 2, s. 12; Rej. 2008, nr 3, s. 173; Rej. 2009, nr 4, s. 179)

Glosa

Wojciecha Wyrzykowskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2009, nr 6, poz. 69

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor zajął stanowisko, że likwidatorzy nie ponoszą odpowiedzialności na podstawie art. 299 k.s.h. Zauważył, że uzyskanie przez członka zarządu statusu likwidatora nie wyłącza jego odpowiedzialności za zobowiązania w okresie sprawowania przez niego funkcji członka zarządu do dnia otwarcia likwidacji. Uznał,

że jeżeli podstawy do ogłoszenia upadłości istniały przed otwarciem postępowania likwidacyjnego, a członkowie zarządu nie zgłosili wniosku o ogłoszenie upadłości albo zgłosili wniosek w niewłaściwym czasie, to ponoszą odpowiedzialność na podstawie art. 299 k.s.h. również za zobowiązania powstałe i wymagalne po otwarciu postępowania likwidacyjnego. Dodał, że jeżeli przed otwarciem postępowania likwidacyjnego nie istniały podstawy do ogłoszenia upadłości, a podstawy takie powstały później, to członkowie zarządu nie ponoszą odpowiedzialności przewidzianej w art. 299 k.s.h. W takiej sytuacji, w ocenie komentatora, odpowiedzialność ponoszą likwidatorzy na podstawie art. 21 § 3 Pr.u.n.

M.P.

*

Nazwa użytkownika, którą posługuje się osoba korzystająca z serwisu internetowego podlega ochronie prawnej na takiej podstawie, na jakiej ochronie podlega nazwisko, pseudonim lub firma.

(wyrok z dnia 11 marca 2008 r., II CSK 539/07, H. Ciepła, H. Pietrkowski, K. Strzelczyk, OSNC-ZD 2008, nr D, p. 125; BSN 2008, nr 7, s. 8; NPN 2008, nr 3, s. 128)

Komentarz

Anny Gołębiowskiej, Monitor Prawniczy 2009, nr 10 dodatek, s. 23

Autorka poruszyła ujęty analizowanym wyrokiem problem z zakresu ochrony prawnej nazwy użytkownika sieci nazywanej z języka angielskiego *nickiem*. Podkreśliła, że Sąd Najwyższy w przedmiotowym wyroku stwierdził, że tzw. nick podlega ochronie prawnej na takich samych zasadach jak nazwisko, pseudonim lub firma. Sąd ten podkreślił zarazem, że nazwa użytkownika nie stanowi odrębnego dobra osobistego osoby fizycznej, a w konsekwencji przyznając jednocześnie ochronę prawną, Sąd Najwyższy nie zdecydował się na rozszerzenie katalogu dóbr osobistych. Ze względu na różnorodność *nicków*, Sąd Najwyższy, jak stwierdziła autorka, przyjął,

że nie każdy *nick* będzie mógł korzystać z ochrony, a każde naruszenie nazwy użytkownika powinno być rozpatrywane indywidualnie.

P.G.

*

Do zgody wymaganej przez art. 647¹ § 2 i 3 k.c. nie stosuje się art. 63 § 2 k.c. Zgoda ta może być wyrażona przez każde zachowanie, które ujawnia ją w sposób dostateczny (art. 60 k.c.); niezależnie od tego zgodę uważa się za wyrażoną w razie ziszczenia się przesłanek określonych w art. 647¹ § 2 zdanie drugie k.c.

(uchwała z dnia 29 kwietnia 2008 r., III CZP 6/08, T. Wiśniewski, T. Bielska-Sobkowicz, K. Strzelczyk, K. Tyczka-Rote, H. Wrzeszcz, M. Wysocka, K. Zawada, OSNC 2008, nr 11, poz. 121; BSN 2008, nr 4, s. 8; MoP 2008, nr 22, s. 1210; Rej. 2008, nr 5, s. 187)

Glosa

Przemysława Drapały, Orzecznictwo Sądów Polskich 2009, nr 6, poz. 67

Glosa ma charakter częściowo aprobujący.

Autor dostrzegł, że Sąd Najwyższy nie udzielił odpowiedzi na jedno z przedstawionych pytań prawnych dotyczące przesłanek udzielenia przez inwestora zgody na zawarcie przez wykonawcę umowy z podwykonawcą obejmującej wykonanie części robót budowlanych. Podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, że nie jest wystarczająca zgoda blankietowa rozumiana jako nieoparte na żadnej wiedzy lub przedłożonej dokumentacji przyzwolenie na zawarcie przez wykonawcę umowy dowolnej treści z dowolnie wybranym podwykonawcą. Przychylił się również do zapatrywania Sądu Najwyższego, że skuteczność zgody inwestora zależna jest od uzyskania przez niego wiedzy o powierzeniu prac podwykonawcy, nie zaś od formalnie rozumianego przedłożenia inwestorowi umowy z podwykonawcą lub projektu takiej umowy wraz z dokumentacją budowlaną. Zarzucił jednak, że Sąd Najwyższy nie wskazał w sposób jednoznaczny, jaką wiedzę inwestora powinna udowodnić strona, która z odpowiedzialności solidarnej wywodzi korzystne

dla siebie skutki prawne. Wskazał, że wiedza inwestora powinna dotyczyć osoby podwykonawcy i przedmiotowych elementów zawieranej lub już zawartej z nim umowy, w tym zakresu prac powierzonych podwykonawcy i jego wynagrodzenia. Dodał, że wiedza inwestora może pochodzić z dowolnego źródła.

W dalszej części opracowania autor zaaprobował pogląd wyrażony w uchwale. Podkreślił, że stanowisko nie znajduje oparcia w wykładni językowej art. 647¹ § 2 zdanie pierwsze i art. 647¹ § 5 k.c., przemawiają za nim jednak istotne względy funkcjonalne.

Komentator podzielił również zapatrywanie Sądu Najwyższego, że zgoda inwestora i wykonawcy generalnego na zawarcie przez podwykonawcę umowy z dalszym podwykonawcą nie jest zgodą łączną. W ocenie autora, w razie wyrażenia zgody tylko przez jeden z wymienionych podmiotów odpowiada on solidarnie wobec dalszego podwykonawcy.

M.P.

*

1. Jeżeli korzystanie z zarejestrowanego znaku towarowego prowadzi do naruszenia uprawnień do znaku zarejestrowanego wcześniej, to naruszciciel powinien zaprzestać realizowania uprawnień formalnie przysługujących mu z tytułu rejestracji, gdyż nie podlegają one materialnoprawnej ochronie.

2. Dopuszczalna jest kumulacja roszczeń, jeżeli naruszenie uprawnień do znaku towarowego stanowi jednocześnie czyn nieuczciwej konkurencji.

(wyrok z dnia 23 października 2008 r., V CSK 109/08, D. Zawistowski, A. Górski, M. Sychowicz, niepubl.)

Komentarz

Anny Gołębiowskiej Monitor Prawniczy 2009, nr 10 dodatek, s. 13

Sąd Najwyższy, jak stwierdziła autorka, zajął się zagadnieniem szczególnej ochrony znaków renomowanych w aspekcie istniejących i funkcjonujących na rynku znaków towarowych, którym nie można przypisać waloru znaku renomowanego. Zdaniem Sądu Najwyższego, rozważając odbiór znaku przez przeciętnego odbiorcę,

dominujące znaczenie ma kompozycja graficzna znaku. W związku z tym, jak podkreśliła autorka, Sąd Najwyższy uznał, że przy badaniu istnienia ryzyka skojarzenia ze znakiem renomowanym powinna być brana pod uwagę kompozycja graficzna znaku, która zostaje w świadomości konsumentów. Sąd Najwyższy, na co zwróciła uwagę autorka, podkreślił rozróżnienie pomiędzy formalnym prawem do znaku, a uprawnieniami materialnymi z uzyskania prawa ochronnego. Sąd Najwyższy dopuścił możliwość kumulacji roszczeń w przedmiocie ochrony znaku towarowego, przewidzianej ustawą Prawo własności przemysłowej oraz ustawą o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

P.G.

prawo cywilne procesowe

Jeżeli między stronami toczą się przed dwoma polskimi sądami sprawy, w których powód występuje wobec pozwanego z identycznymi roszczeniami z tytułu naruszenia prawa do identycznych znaków towarowych, który jeden jest chroniony prawem z rejestracji wspólnotowego znaku towarowego, a drugi krajowym prawem ochronnym na znak towarowy, zachodzi przedmiotowa tożsamość roszczeń w rozumieniu art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.

(postanowienie z dnia 11 stycznia 2007 r., II CSK 343/06, G. Bieniek, A. Górski, B. Mysza, OSNC 2007, nr 12, poz. 184; OSP 2008, nr 9, poz. 95; BSN 2007, nr 5, poz. 12; MoP 2008, nr 8, s. 471; NPN 2007, nr 2, s. 65; R.Pr. 2007, nr 6, s. 127).

Komentarz

Anny Gołębiowskiej, Monitor Prawniczy 2009, nr 10 dodatek, s. 71

Komentarz ma charakter aprobujący.

Komentatorka wskazała, że omawiane orzeczenie rozstrzyga istotną kwestię ochrony praw do znaków towarowych. W praktyce przedsiębiorcy często utrzymują podwójną ochronę znaków towarowych, rejestrując je w systemie krajowym zgodnie z przepisami ustawy z dnia 30 czerwca 2000 roku – Prawo własności przemysłowej

(Dz.U. z 2001 r. Nr 49, poz. 508 ze zm.) oraz w systemie wspólnotowym, stosownie do postanowień rozporządzenia Rady WE nr 40/94 z 20 grudnia 1993 roku.

Trafnie – w ocenie autorki komentarza – Sąd Najwyższy przyjął, że w razie naruszenia prawa do znaku towarowego przedsiębiorcy przysługuje prawo wyboru pomiędzy krajowym lub wspólnotowym systemem ochrony. Oznacza to, że w wypadku naruszenia prawa do znaku towarowego chronionego na podstawie przepisów krajowych i wspólnotowych niedopuszczalna jest kumulatywna ochrona na podstawie dwu systemów prawnych.

Do komentowanego orzeczenia głosem aprobującą napisał M. Kamiński (OSP 2008, nr 9, poz. 95).

P.P.

*

W wypadku przedmiotowej zmiany powództwa w sprawie gospodarczej, polegającej na wystąpieniu z nowym roszczeniem zamiast dotychczasowego, nie pobiera się opłaty od nowego roszczenia, jeżeli jego wysokość jest niższa od dotychczasowego.

(uchwała z dnia 8 marca 2007 r., III CZP 165/06, H. Wrzeszcz, Z. Strus, K. Zawada, BSN 2007, nr 3, poz. 9 MoP 2007, nr 21, poz. 1195)

Glosa

Huberta E. Zadroźniaka, Przegląd Sądowy 2009, nr 6, s. 134

Autor uznał za trafne rozwiązanie przyjęte w tezie glosowanej uchwały oraz wywody zawarte w jej uzasadnieniu w odniesieniu do zmiany powództwa polegającej na wystąpieniu z nowym roszczeniem zamiast dotychczasowego. W glosie zajął się omówieniem innych form przedmiotowej zmiany powództwa (zmiany ilościowej polegającej na zmianie wysokości dochodzonego roszczenia oraz wystąpienia przez powoda z nowym roszczeniem obok dochodzonego pierwotnie, a także zmiany jakościowej, polegającej na zmianie podstawy faktycznej żądania bądź wystąpieniu z nowym żądaniem zamiast pierwotnego) oraz związanej z nią problematyce prawidłowego ustalania opłaty sądowej. Stwierdził, że w każdym

wypadku zmiana musi być dokonana z zachowaniem wymagań formalnych, a więc należy ją zgłosić na rozprawie w obecności pozwanego lub poza rozprawą w piśmie procesowym odpowiadającym wymaganiom pozwu. Przepis art. 193 § 3 k.p.c. dopuszcza możliwość złożenia oświadczenia o zmianie powództwa ustnie na rozprawie, niezależnie od obecności pozwanego. Taka czynność strony powodowej powinna zostać umieszczona w protokole (art. 158 § 1 pkt 3 k.p.c.). W ocenie autora, nic nie stoi na przeszkodzie, aby w ten sam sposób zobowiązać powoda do uiszczenia uzupełniającej części opłaty sądowej.

Glosator zauważył, że w literaturze trafnie zwrócono uwagę na niekonsekwencję w sformułowaniu art. 158 § 1 pkt 3 k.p.c. oraz brak jego zgodności z art. 193 k.p.c. W jego ocenie, należy postulować zmianę art. 158 § 3 k.p.c., polegającą na wykreśleniu z jego treści wyrazu „zmiana”, bądź usunięciu zwrotu „rozszerzenie lub ograniczenie” żądania pozwu. Za bardziej celowe uznał zastosowanie drugiego z zaproponowanych rozwiązań ze względu na możliwość zmiany (dokonywania drobnych modyfikacji), która nie stanowi rozszerzenia ani ograniczenia powództwa.

Głosowaną uchwałę opatrzyli komentarzami także B. Domagała i B. Draniewicz (MoP 2007, nr 23, dodatek, s. 9) oraz A. Banak (MoP 2008, nr 1, dodatek, s. 32), a glosą P. Czepiel (PS 2008, nr 7-8, s. 209).

E.S.

*

Sąd może na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. z urzędu zmienić prawomocne postanowienie komornika, którym wadliwie ustalono wysokość opłaty egzekucyjnej.

(uchwała z dnia 19 kwietnia 2007 r., III CZP 16/07, J. Gudowski, A. Górski, M. Kocon, OSNC 2008, nr 6, s. 58, Prok. i Pr.- wkładka 2008, nr 9, s. 42; BSN 2007, nr 4, s. 12; NPN 2007, nr 2, s. 66; R.Pr. 2008, nr 3, s. 164)

Glosa

Wiesława Sługiewicza, Rejent 2009, nr 4, s. 130

Glosa ma charakter krytyczny.

Przedmiotowe orzeczenie autor uznał za nowatorskie, lecz przyjęte rozstrzygnięcie ocenił jako nietrafne. Nie przekonało glosatora odwołanie się do art. 767³ k.p.c. i wyprowadzenie wniosku, że regulacja ta zezwala na dokonywanie nadzoru judykacyjnego po prawomocnym zakończeniu postępowania. Zdaniem autora, zawarte w uzasadnieniu wywody mają charakter ogólny i abstrahują od konkretnych przepisów procesowych.

Glosator wyraził pogląd, że odesłanie z art. 767³ k.p.c. należy rozumieć w ten sposób, iż ustawodawcy chodziło o wyjątkowe, posiłkowe, judykacyjne nadzorowanie czynności w wypadku stwierdzenia wad procesowych, które są możliwe do usunięcia w dalszym toku postępowania egzekucyjnego. Niezasadne jest, zdaniem autora, twierdzenie, że regulacja ta dotyczy orzeczeń kończących postępowania w sprawie, gdyż nie można wydawać zarządzeń zmierzających do zapewnienia należytego wykonania egzekucji oraz usuwać spostrzeżonych uchybień, skoro postępowanie się zakończyło. Stwierdzono, że art. 767³ k.p.c. nie jest wyjątkiem od art. 759 § 2 k.p.c., lecz art. 759 § 2 k.p.c. uzupełnia art. 767³ k.p.c., wobec czego zakresy regulacji tych przepisów nie pokrywają się, lecz pozostają rozdzielne.

Autor zwrócił uwagę, że wywód interpretacyjny Sądu Najwyższego koliduje z dyrektywą wykładni literalnej ujętej w formie paremii *lege non distinguente nec nostrum est distinguere*. Podkreślił, że ustawodawca nie traktuje kwestii prawomocności wobec komorników odmiennie niż wobec sądów. Zasadą jest niewzruszalność prawomocnego orzeczenia, a legislator nie przewidział wyjątków odnośnie do postępowania egzekucyjnego. Glosator podniósł, że w komentowanym orzeczeniu nie odwołano się do art. 363 oraz 365 k.p.c., nie rozważano możliwości ich odpowiedniego stosowania przez art. 13 k.p.c. Zdaniem autora, zabrakło wyraźnego wskazania normy procesowej, która usprawiedliwiałaby tezę, że prawomocne postanowienie komornika nie korzysta ze wszystkich atrybutów prawomocności, jakie przyznane zostały orzeczeniom sądu. Przyjęty przez Sąd Najwyższy zabieg interpretacyjny prowadzi do wykreowania instytucji *quasi-wznowienia* postępowania.

W odczuciu glosatora Sąd Najwyższy wyszedł z założenia, że strony postępowania nie są zdolne, korzystając z przyznanych im w ustawie instrumentów prawnych, aby skutecznie we własnym interesie zadbać o prawidłowy tok postępowania i legalność czynności komornika. Przyjęta przez Sąd Najwyższy

interpretacja odebrana została jako przejaw braku zaufania wobec ogółu komorników. Rozumowanie to pośrednio postuluje także nadopiekuńczą rolę sądów powszechnych.

W zakończeniu autor uznał, że problemy ze sformułowaniem docelowego modelu organu egzekucji sądowej mogłyby skłaniać do nowego przemyślenia i ujęcia normatywnego kwestii nie tylko samych kosztów, lecz także ewentualnej likwidacji instytucji „prywatnego” komornika jako odrębnego organizacyjnie od sądu rejonowego czynnika i przywrócenia stanu sprzed wejścia w życie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, czyli w formie urzędnika sądowego.

Krytyczną glosę do uchwały opracował także G. Julke (PPE 2009, nr 1-2, s. 105)

T.Z.

*

W sprawie, w której zachodzi potrzeba stosowania prawa materialnego zagranicznego, sąd drugiej instancji stosuje prawo obce niezależnie od podniesienia tej kwestii po raz pierwszy w apelacji oraz niezależnie od wykazania przez stronę skarżącą treści prawa obcego.

(wyrok z dnia 9 maja 2007 r., II CSK 60/07, M. Sychowicz, J. Górowski, M. Grzelka, OSNC 2008, nr 5, poz. 53; BSN 2007, nr 9, s. 8; MoP 2008, nr 15, s. 827; Rej. 2007, nr 10, s. 171; R.Pr. 2008, nr 3, s. 163; NPN 2008, nr 1, s. 124)

Glosa

Emilii Wieczorek, Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa 2009, nr 1, poz. 4

Glosa ma charakter aprobujący.

Autorka zaaprobowała pogląd wyrażony w tezie wyroku, zgodnie z którym w sprawach z elementem obcym należy w każdym przypadku *ex officio* zastosować normy prawa międzynarodowego prywatnego obowiązujące w siedzibie organu orzekającego i wskazujące właściwy system prawa materialnego. Glosatorka podzieliła także stanowisko Sądu Najwyższego, że normy jednolite prawa prywatnego

międzynarodowego stanowią *lex specialis* w stosunku do norm kolizyjnych wynikających z prawa krajowego i międzynarodowego.

W dalszej części glosy podkreśliła, że w polskim prawie prywatnym międzynarodowym rozstrzyganie konfliktów intertemporalnych powinno następować na podstawie reguł prawa przechodniego ukształtowanych na użytek stosunków cywilnoprawnych.

M.P.

*

1. Rzecznik patentowy może być pełnomocnikiem procesowym w każdej sprawie o zwalczanie nieuczciwej konkurencji.

2. Dane dotyczące warunków loterii promocyjnej, w tym w szczególności liczby przewidzianych w niej nagród, należą do wiadomości o przedsiębiorstwie, które ma na względzie art. 14 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (jedn. tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.).

(wyrok z dnia 13 marca 2008 r., III CSK 337/07, A. Górski, I. Gromska-Szuster, K. Zawada, OSNC-ZD 2009, nr B, poz. 34; BSN 2008, nr 7, s. 9)

Komentarz

Anny Gołębiowskiej, Monitor Prawniczy 2009, nr 10, dodatek, s. 21

Autorka uznała tezę komentowanego orzeczenia za dyskusyjną. Stwierdziła, że wykładnia art. 87 § 1 k.p.c. dokonana przez Sąd Najwyższy w świetle ustawy o rzecznikach patentowych jest pragmatyczna, ale wykracza poza wykładnię językową art. 2 tej ustawy. Zgodziła się ze stanowiskiem, że aby zdefiniować pojęcie „sprawy własności przemysłowej” należy odnieść się do przepisów ustawy o rzecznikach patentowych, w szczególności do art. 2 ustawy. Podniosła, że wykładnia art. 87 § 1 k.p.c. w związku z art. 2 ustawy o rzecznikach patentowych prowadzi do wniosku, iż spośród spraw o zwalczanie nieuczciwej konkurencji sprawami własności przemysłowej są sprawy mające za przedmiot zwalczanie nieuczciwej konkurencji w zakresie wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, topografii układów scalonych, znaków towarowych, nazw handlowych, oznaczeń geograficznych

lub innych przedmiotów własności przemysłowej. W tym zakresie komentatorka podzieliła wcześniejsze stanowisko Sądu Najwyższego, że rzecznik patentowy może być pełnomocnikiem w postępowaniu sądowym, którego przedmiotem jest roszczenie wynikające ze zwalczania nieuczciwej konkurencji w zakresie, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy o rzecznikach patentowych.

E.S.

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2009, NR 7-8

Przyczyna uchybienia terminowi do wniesienia skargi kasacyjnej przez pełnomocnika ustanowionego przez sąd ustaje w czasie, w którym ma on możliwość jej wniesienia, nie później jednak niż z upływem dwóch miesięcy od dnia zawiadomienia go o ustanowieniu pełnomocnikiem.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 17 lutego 2009 r., III CZP 117/08, T. Ereciński, H. Ciepła, A. Górski, J. Gudowski, I. Koper, G. Misiurek, L. Walentynowicz, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 91)

*

Przewidziane w art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (jedn. tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903 ze zm.) powierzenie przez sąd dalszego wykonania umowy dotyczy tylko wybudowania na gruncie domu. Sąd może powierzyć te prace także nabywcom, którym przysługuje ekspektatywa ustanowienia odrębnej własności lokali w tym budynku.

Orzeczenie sądu wydane na podstawie wskazanego przepisu powinno określać podmiot, któremu powierzono dalsze wykonanie umowy, oraz zakres czynności koniecznych do zakończenia budowy domu.

Podmiot, któremu sąd powierzył dalsze wykonanie umowy, powinien być uczestnikiem postępowania.

(uchwała z dnia 16 maja 2008 r., III CZP 35/08, I. Gromska-Szuster, G. Misiurek, H. Wrzeszcz, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 92)

*

Skuteczność pełnomocnictwa procesowego udzielonego przez spółkę jawną uzależniona jest od zachowania sposobu reprezentacji ujawnionego w Krajowym Rejestrze Sądowym.

(uchwała z dnia 30 maja 2008 r., III CZP 43/08, D. Zawistowski, K. Tyczka-Rote, I. Gromska-Szuster, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 93)

*

Małżonek może wystąpić w odrębnym procesie o eksmisję drugiego małżonka ze wspólnego lokalu mieszkalnego na podstawie art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266 ze zm.) także w czasie trwania postępowania w sprawie o rozwód, w której nie zgłoszono żądania eksmisji.

(uchwała z dnia 12 czerwca 2008 r., III CZP 41/08, I. Gromska-Szuster, M. Bączyk, K. Tyczka-Rote, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 94)

*

Odpłatne zbycie przez osobę trzecią w toku procesu wytoczonego na podstawie art. 527 § 1 k.c. przedmiotów majątkowych, objętych zaskarżoną czynnością prawną dłużnika, może uzasadniać roszczenie wierzyciela na podstawie art. 405 i nast. k.c. o zwrot korzyści uzyskanych przez osobę trzecią w wyniku zbycia.

(uchwała z dnia 12 czerwca 2008 r., III CZP 55/08, I. Gromska-Szuster, M. Bączyk, K. Tyczka-Rote, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 95)

*

Uchwała rady gminy podjęta na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 2 i ust. 3 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266 ze zm.) nie stanowi podstawy

roszczenia o zawarcie umowy najmu lokalu mieszkalnego dla osoby spełniającej kryteria przewidziane w tej uchwale.

(uchwała z dnia 25 czerwca 2008 r., III CZP 37/08, G. Bieniek, M. Kocon, K. Tyczka-Rote, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 96)

*

Przy zawarciu umowy zbycia przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 55¹ k.c. zachowują aktualność ograniczenia lub wyłączenia dopuszczalności przeniesienia poszczególnych składników tego przedsiębiorstwa wynikające z przepisów ustawy, zastrzeżenia umownego lub właściwości zobowiązania.

(uchwała z dnia 25 czerwca 2008 r., III CZP 45/08, G. Bieniek, M. Kocon, K. Tyczka-Rote, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 97)

*

Orzeczenie wydane na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców (jedn. tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 167, poz. 1758 ze zm.) ma charakter deklaracyjny. Po stronie pozwanych małżonków – obywatela polskiego i cudzoziemca, którzy nabyli nieruchomość do majątku wspólnego zachodzi współuczestnictwo konieczne jednolite.

(uchwała z dnia 25 czerwca 2008 r., III CZP 53/08, G. Bieniek, M. Kocon, K. Tyczka-Rote, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 98)

*

W sprawie o zniesienie wspólności prawa do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej wartość tego prawa ustala się z uwzględnieniem związanego z nim długu z tytułu niespłaconego kredytu zaciągniętego przez spółdzielnię mieszkaniową w części przypadającej na ten dom.

(uchwała z dnia 25 czerwca 2008 r. III CZP 58/08, G. Bieniek, M. Kocon, K. Tyczka-Rote, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 99)

*

Sprawa ze stosunków cywilnych z powództwa syndyka masy upadłości przedsiębiorcy przeciwko innemu przedsiębiorcy – w zakresie prowadzonej przez tych przedsiębiorców działalności gospodarczej – jest sprawą gospodarczą w rozumieniu art. 479¹ § 1 k.p.c.

(uchwała z dnia 27 czerwca 2008 r., III CZP 4/08, J. Gudowski, Z. Strus, D. Zawistowski, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 100)

*

W sprawie z powództwa Skarbu Państwa – organu celnego o zwrot kosztów przechowywania towaru, który uległ przepadkowi (art. 31 ust. 4 w związku z ust. 2 ustawy z dnia 19 marca 2004 r. – Prawo celne, Dz.U. Nr 68, poz. 622 ze zm.), droga sądowa jest niedopuszczalna.

(uchwała z dnia 27 czerwca 2008 r., III CZP 44/08, J. Gudowski, Z. Strus, D. Zawistowski, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 101)

*

W sprawie wszczętej przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.), apelacja wniesiona po dniu 10 marca 2007 r. przez stronę zwolnioną od kosztów sądowych w całości podlega opłacie podstawowej określonej w art. 14 ust. 2 i art. 100 ust. 2 tej ustawy w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 14 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 21, poz. 123).

(uchwała z dnia 27 czerwca 2008 r., III CZP 48/08, J. Gudowski, Z. Strus, D. Zawistowski, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 102)

*

Strona nie może skutecznie zarzucać w apelacji uchybienia przez sąd pierwszej instancji przepisom postępowania, dotyczącego wydania – na podstawie art. 479¹⁴ § 2 i art. 479¹⁸ § 3 k.p.c. – postanowienia oddalającego wnioski o przeprowadzenie dowodów, jeżeli nie zwróciła uwagi sądu na to uchybienie (art. 162 k.p.c.).

(uchwała z dnia 27 czerwca 2008 r., III CZP 50/08, J. Gudowski, Z. Strus, D. Zawistowski, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 103)

*

Umowa zlecenia stałego prowadzenia spraw i obsługi prawnej, obejmująca również reprezentowanie zleceniodawcy przed sądami, nie stanowi podstawy ustanowienia zleceniobiorcy pełnomocnikiem procesowym (art. 87 § 1 k.p.c.) w sprawie o pozbawienie zleceniodawcy prawa prowadzenia działalności gospodarczej oraz pełnienia funkcji (art. 373 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze, Dz.U. Nr 60, poz. 535 ze zm.).

(uchwała z dnia 27 czerwca 2008 r., III CZP 51/08, J. Gudowski, Z. Strus, D. Zawistowski, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 104)

*

Przepis art. 165 § 2 k.p.c. ma zastosowanie także do pozwu.

(uchwała z dnia 27 czerwca 2008 r., III CZP 54/08, J. Gudowski, Z. Strus, D. Zawistowski, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 105)

*

1. Zamieszczenie w fakturze VAT, wystawionej przez przyjmującego zamówienie, adnotacji, że jej podpisanie stanowi potwierdzenie właściwej jakości i kompletności zakupionego towaru oraz podstawę do realizacji uprawnień gwarancyjnych z tytułu zakupionych części i wykonanych usług,

kształtuje między stronami umowy o dzieło stosunek gwarancji, do którego stosuje się przepisy art. 577 i nast. k.c.

2. Pojęcie straty w rozumieniu art. 361 § 2 k.c. obejmuje także wymagalne zobowiązanie poszkodowanego wobec osoby trzeciej.

(uchwała z dnia 10 lipca 2008 r. III CZP 62/08, G. Bieniek, Z. Kwaśniewski, B. Myszką, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 106)

*

Jeżeli do ustalenia nieważności umowy jest to niezbędne, sąd może samodzielnie stwierdzić naruszenie zakazu nadużywania pozycji dominującej (art. 8 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 ze zm.), chyba że została już wydana ostateczna decyzja Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów stwierdzająca nadużycie pozycji dominującej (art. 9 ustawy).

(uchwała z dnia 23 lipca 2008 r., III CZP 52/08, J. Gudowski, E. Skowrońska-Bocian, J. Górowski, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 107)

*

Pełnomocnictwo do udziału w przetargu (art. 977 k.p.c.) może być udzielone podmiotom niewymienionym w art. 87 k.p.c.

(uchwała z dnia 23 lipca 2008 r., III CZP 56/08, J. Gudowski, J. Górowski, E. Skowrońska-Bocian, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 108)

*

Do okresu posiadania samoistnego prowadzącego do nabycia własności nieruchomości w drodze zasiedzenia nie dolicza się okresu posiadania rzeczy jak użytkownik wieczysty.

(uchwała z dnia 23 lipca 2008 r., III CZP 68/08, J. Gudowski, E. Skowrońska-Bocian, J. Górowski, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 109)

*

W wyroku orzekającym rozwód nie można orzec eksmisji małżonka, któremu przysługuje lokatorskie spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego, stanowiące jego majątek osobisty (art. 58 § 2 k.r.o.).

(uchwała z dnia 23 lipca 2008 r., III CZP 73/08, J. Gudowski, E. Skowrońska-Bocian, J. Górski, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 110)

*

Przysądzenie własności nieruchomości powoduje wygaśnięcie dzierżawy praw w postaci dzierżawy udziałów we współwłasności tej nieruchomości.

(uchwała z dnia 28 sierpnia 2008 r., III CZP 61/08, J. Gudowski, G. Misiurek, H. Pietrkowski, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 111)

*

Na zarządzenie przewodniczącego w sądzie pierwszej instancji o zwrocie wniosku o udzielenie zabezpieczenia przysługuje zażalenie.

(uchwała z dnia 28 sierpnia 2008 r., III CZP 65/08, J. Gudowski, G. Misiurek, H. Pietrkowski, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 112)

*

W sprawie o usunięcie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym sąd jest związany żądaniem pozwu.

(uchwała z dnia 28 sierpnia 2008 r., III CZP 76/08, J. Gudowski, G. Misiurek, H. Pietrkowski, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 113)

*

Jeżeli zobowiązanie dłużnika pozostającego w ustroju ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej powstało przed wejściem w życie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 162, poz. 1691), do postępowania o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi dłużnika stosuje się przepisy kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu sprzed tej nowelizacji.

(uchwała z dnia 17 września 2008 r., III CZP 77/08, K. Pietrzykowski, E. Skowrońska-Bocian, K. Tyczka-Rote, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 114)

*

Sprzedaż nieruchomości przez kościelną osobę prawną osobie świeckiej, bez wymaganego w prawie kanonicznym zezwolenia właściwej władzy kościelnej, stanowi czynność prawną niezupełną (art. 63 k.c.).

(uchwała z dnia 19 grudnia 2008 r., III CZP 122/08, B. Myszka, J. Frąckowiak, Z. Kwaśniewski, OSNC 2009, nr 7-8, poz. 115)

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2009, NR 9

Likwidacja przedsiębiorstwa państwowego nie może polegać na sprzedaży przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 55¹ k.c.

(uchwała z dnia 17 września 2008 r., III CZP 78/08, K. Pietrzykowski, E. Skowrońska-Bocian, K. Tyczka-Rote, OSNC 2009, nr 9, poz. 116)

*

Do roszczeń samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej wobec Narodowego Funduszu Zdrowia o zwrot kosztów zwiększonego wynagrodzenia pracowników, należnego na podstawie art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. o negocjacyjnym systemie kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń u przedsiębiorców oraz zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1995 r. Nr 1, poz. 2 ze zm.), stosuje się trzyletni termin przedawnienia przewidziany w art. 118 k.c. do roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Wymagalność takich roszczeń wyznaczają zasady rozliczeń przyjęte w umowie o udzielanie świadczeń medycznych obowiązującej w okresie, za który pracownikom przysługiwało zwiększone wynagrodzenie.

(uchwała z dnia 17 września 2008 r., III CZP 82/08, K. Pietrzykowski, E. Skowrońska-Bocian, K. Tyczka-Rote, OSNC 2009, nr 9, poz. 117)

*

Rozszerzona prawomocność wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone (art. 479⁴³ w związku z art. 365 k.p.c.) nie wyłącza możliwości wytoczenia powództwa przez tego

samego lub innego powoda – w tym także przez organizację społeczną działającą na rzecz ochrony interesów konsumentów – przeciwko innemu przedsiębiorcy, niebiorącemu udziału w postępowaniu, w którym zapadł wyrok, stosującym takie same lub podobne postanowienia wzorca, jak wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.

(uchwała z dnia 7 października 2008 r., III CZP 80/08, M. Sychowicz, T. Bielska-Sobkowicz, E. Skowrońska-Bocian, OSNC 2009, nr 9, poz. 118)

*

W sprawie rozpoznanej z pominięciem, na podstawie art. 505⁷ zdanie 1 k.p.c., przepisów o postępowaniu uproszczonym, od apelacji pobiera się opłatę stosunkową (art. 18 ust. 2 w związku z art. 13 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.).

(uchwała z dnia 7 października 2008 r., III CZP 81/08, M. Sychowicz, T. Bielska-Sobkowicz, E. Skowrońska-Bocian, OSNC 2009, nr 9, poz. 119)

*

Na postanowienie sądu opiekuńczego zawierające zarządzenie, o którym mowa w art. 569 § 2 k.p.c., wydane w sprawie „na czas toczącego się postępowania”, przysługuje zażalenie na podstawie art. 741 k.p.c.

(uchwała z dnia 7 października 2008 r., III CZP 83/08, M. Sychowicz, T. Bielska-Sobkowicz, E. Skowrońska-Bocian, OSNC 2009, nr 9, poz. 120)

*

Osobie, która złożyła oświadczenie wyrażające zgodę na nabycie nieruchomości po cenie określonej w zawiadomieniu (art. 29 ust. 1 d w związku z art. 29 ust. 1c ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, jedn. tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1700 ze zm.) i w związku z tym korzysta z pierwszeństwa uregulowanego

w art. 29 ust. 1 pkt 3 powołanej ustawy, nie przysługuje roszczenie o zawarcie umowy.

(uchwała z dnia 7 października 2008 r., III CZP 95/08, M. Sychowicz, T. Bielska-Sobkowicz, E. Skowrońska-Bocian, OSNC 2009, nr 9, poz. 121)

*

Od zażalenia na zarządzenie sędziego-komisarza o zwrocie zgłoszenia wierzytelności pobiera się opłatę podstawową.

(uchwała z dnia 16 października 2008 r., III CZP 88/08, A. Górski, M. Bączyk, I. Koper, OSNC 2009, nr 9, poz. 122)

*

Komornikowi nie przysługuje opłata egzekucyjna od czynności podjętych w okresie zawieszenia postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 15 kwietnia 2005 r. o pomocy publicznej i restrukturyzacji publicznych zakładów opieki zdrowotnej (Dz.U. Nr 78, poz. 684 ze zm.), polegających na pobraniu należności z zajętej wcześniej wierzytelności i przekazaniu ich do depozytu sądowego.

(uchwała z dnia 16 października 2008 r., III CZP 90/08, A. Górski, M. Bączyk, I. Koper, OSNC 2009, nr 9, poz. 123)

*

W sprawie o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli o ustanowienie odrębnej własności i sprzedaży lokalu powstałego wskutek przebudowy strychu, stanowiącego przedmiot własności wspólnej, legitymacja bierna przysługuje wspólnocie mieszkaniowej.

(uchwała z dnia 16 października 2008 r., III CZP 91/08, A. Górski, M. Bączyk, I. Koper, OSNC 2009, nr 9, poz. 124)

*

O pozbawieniu tytułu wykonawczego wykonalności powinien orzekać sąd państwa, w którym ten tytuł został wydany.

(wyrok z dnia 15 maja 2008 r., I CSK 541/07, K. Strzelczyk, T. Bielska-Sobkowicz, K. Zawada, OSNC 2009, nr 9, poz. 125)

*

Prawomocny wyrok uchylający uchwałę, o której mowa w art. 17 § 1 k.s.h., lub stwierdzający jej nieważność nie wywiera skutków wobec osób trzecich działających w dobrej wierze (art. 427 § 2 i 4 k.s.h.).

(wyrok z dnia 26 czerwca 2008 r., II CSK 49/08, J. Górowski, Z. Kwaśniewski, E. Skowrońska-Bocian, OSNC 2009, nr 9, poz. 126)

*

Artykuł 16 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. Nr 179, poz. 1843) nie stanowi źródła roszczeń o naprawienie szkody wynikłej z przewlekłości postępowania; ich podstawą mogą być w szczególności art. 445 i 448 k.c., stosowane z uwzględnieniem orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczącego art. 6 ust. 1 i art. 41 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284).

(postanowienie z dnia 27 czerwca 2008 r., III CZP 25/08, J. Gudowski, Z. Strus, D. Zawistowski, OSNC 2009, nr 9, poz. 127)

*

Rozpoznanie zażalenia na posiedzeniu niejawnym nie narusza art. 37 konwencji o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych sporządzonej w Lugano dnia 16 września 1998 r.

(Dz.U. z 2000 r. Nr 10, poz. 132), gdy druga strona otrzymała jego odpis i mogła wnieść odpowiedź na ten środek odwoławczy.

(postanowienie z dnia 17 lipca 2008 r., II CSK 84/08, H. Ciepła, J. Górowski, H. Wrzeszcz, OSNC 2009, nr 9, poz. 128)

*

Wniosek o umieszczenie osoby chorej psychicznie w szpitalu psychiatrycznym (art. 29 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, Dz.U. Nr 111, poz. 535 ze zm.) może być złożony także przez prokuratora.

(postanowienie z dnia 5 września 2008 r., III CSK 178/08, J. Gudowski, OSNC 2009, nr 9, poz. 129)

*

Jeżeli jeden z wykonawców (uczestników konsorcjum) umowy zawartej w wyniku udzielenie zamówienia publicznego zawarł umowę w podwykonawcę, któremu nie zapłacił wynagrodzenia, to odpowiedzialność wykonawców w stosunku do inwestora spełniającego to świadczenie na rzecz podwykonawcy jest solidarna (art. 141 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych, jedn. tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 ze zm.).

(wyrok z dnia 17 września 2008 r., III CSK 119/08, K. Pietrzykowski, E. Skowrońska-Bocian, K. Tyczka-Rote, OSNC 2009, nr 9, poz. 130)

*

Artykuł 292 k.h. – stosowany na podstawie art. 620 § 1 k.s.h. – należy wyklądać zgodnie z treścią art. 293 k.s.h.

(wyrok z dnia 24 września 2008 r., II CSK 118/08, K. Zawada, G. Misiurek, D. Dończyk, OSNC 2009, nr 9, poz. 131)

INFORMACJE

W dniu 16 czerwca odbyło się doroczne Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Najwyższego poświęcone przedstawieniu informacji Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego o działalności Sądu Najwyższego w 2008 r. (art. 4, 11 § 3, art. 16 §1 pkt 5 i art. 17 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym). W Zgromadzeniu – obok sędziów Sądu Najwyższego w stanie czynnym – udział wzięli: Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Lech Kaczyński, Wicemarszałek Senatu Krystyna Bochenek, Prezes Trybunału Konstytucyjnego Bohdan Zdziennicki, Wiceprezes Naczelnego Sądu Administracyjnego Roman Hauser, Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa Stanisław Dąbrowski, sędziowie Sądu Najwyższego w stanie spoczynku – były Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego Adam Strzembosz oraz były Prezes Sądu Najwyższego Jan Wasilewski, Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej Ferdynand Rymarz, Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli Jacek Kościelniak, Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich Marek Zubik, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Jacek Czaja, Prezes Prokuraturii Generalnej Marcin Dziurda, Prezes Naczelnej Rady Adwokackiej Joanna Agacka-Indecka, Wiceprezes Krajowej Rady Radców Prawnych Dariusz Sarajewski oraz Prezes Sądu Okręgowego dla Warszawy-Pragi Lidia Malik, a także przedstawiciele komisji sejmowych i senackich, Kancelarii Prezydenta, Sejmu, Senatu, Biura Trybunału Konstytucyjnego oraz Kancelarii Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego Lech Gardocki, odwołując się do „Informacji o działalności Sądu Najwyższego w 2008 r.”, omówił najważniejsze dziedziny działalności Sądu Najwyższego. Stwierdził, że w 2008 r. odnotowano niewielki spadek wpływu spraw; ogółem wpłynęło 8890 spraw, w tym 5 945 kasacji (skarg kasacyjnych), z czego najwięcej – 2672 skargi – do Izby Cywilnej. Łącznie rozpoznano 6053 kasacji (skarg kasacyjnych), w tym 2593 skargi w Izbie Cywilnej, oraz 1175 zażaleń, w tym 507 w Izbie Cywilnej. Poza tym rozstrzygnięto 229 zagadnień prawnych (158 w Izbie Cywilnej), 50 apelacji od orzeczeń wojskowych sądów okręgowych, 1715 skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (578 w Izbie Cywilnej), a ponadto sprawy z zakresu ochrony konkurencji

i konsumentów, skargi na przewlekłość postępowania, wnioski o przekazanie sprawy innemu sądowi lub oznaczenie sądu, skargi o wznowienie postępowania, ułaskawienie oraz inne wnioski incydentalne. Załatwienie większej liczby spraw niż wpłynęła spowodowało zmniejszenie zaległości z 2632 spraw w 2007 r. do 2489 w 2008 r., a więc o 143 sprawy.

Omawiając działalność Izby Cywilnej w 2008 r., Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego podkreślił, że w Izbie tej podjęto 110 uchwał, w tym 11 w składzie siedmiu sędziów, dwóm nadając moc zasady prawnej. Oznacza to, że liczba uchwał utrzymuje się na wysokim poziomie wyznaczonym w roku 2006. Wysoki wpływ zagadnień prawnych w sprawach cywilnych jest powodowany – jak co roku – trudnościami jurysdykcyjnymi, powstającymi w sądach powszechnych przy wykładni prawa o stale pogarszającej się jakości, a także ograniczeniami w dostępie do skargi kasacyjnej.

Pierwszy Prezes zwrócił uwagę, że rzeczywisty wpływ zagadnień prawnych wyniósł w 2008 r. – 147, z czego w 48 wypadkach Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały lub – w niewielkiej liczbie przypadków – zwrócił sprawę do uzupełnienia lub załatwił ją w inny sposób (np. przez umorzenie postępowania), a 22 zagadnienia pozostały do załatwienia w 2009 r. Stosunkowo duża liczba odmów podjęcia uchwały wskazuje, że sądy powszechne wykraczają niekiedy poza hipotezę art. 390 k.p.c. lub przedstawiają pytania w sposób, który nie pozwala na udzielenie odpowiedzi w formie uchwały. Z dorobku uchwałodawczego Izby Cywilnej wynika, że Sąd Najwyższy w zasadzie przestrzega wytyczonej w dotychczasowym orzecznictwie zasady, iż przedstawiane zagadnienie musi mieć formułę pytania „do rozstrzygnięcia”, a nie pytania otwartego.

Charakteryzując orzecznictwo Sądu Najwyższego w Izbie Cywilnej, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego podkreślił, że odgrywało one istotną rolę w obrocie cywilnoprawnym, gospodarczym i miało duży zasięg społeczny. Wydane orzeczenia dotyczyły prawa handlowego, ubezpieczeń komunikacyjnych, naprawienia szkody niemajątkowej, obrotu nieruchomościami, robót budowlanych, ksiąg wieczystych, prowadzenia działalności gospodarczej. W kilku orzeczeniach wskazano na trudności w interpretacji przepisów przez sądy powszechne spowodowane błędami ustawodawcy.

Precyzyjna wykładnia zawarta w uchwale składu siedmiu sędziów, dotycząca art. 479¹ k.p.c. w brzmieniu ustawy z 2006 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, spowodowała, że kolizja ustrojowa wprowadzona przez ustawodawcę została usunięta, a sądy gospodarcze nie muszą rozpoznawać spraw, które w chwili ich wnoszenia nie dotyczą przedsiębiorców. Jednocześnie wydziały cywilne sądów powszechnych uniknęły stosowania w niektórych sprawach przepisów o postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych.

Wszystkie uchwały podjęte w 2008 r. przez Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów mają dużą wagę jurysdykcyjną i dotyczą zagadnień, które należy zaliczyć do bardzo ważnych także z punktu widzenia interesu publicznego oraz praktyki sądowej. Niektóre z nich odegrają istotną rolę w obrocie cywilnoprawnym (także gospodarczym), a większość bez wątpienia przyczyni się do rozwoju nauki prawa cywilnego.

Ze względu na oddziaływanie jurysprudencyjne, w pierwszej kolejności wymienić należy dwie uchwały.

Pierwsza z nich, dotycząca prawa cywilnego materialnego, a ściślej – prawa handlowego, to uchwała z dnia 7 listopada 2008 r., III CZP 72/08, wyjaśniająca wyjątkowo sporny w piśmiennictwie i judykaturze charakter odpowiedzialności członków spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, uregulowanej w art. 299 k.s.h. (poprzednio – w art. 298 k.h.). Uchwalając tezę, że do roszczeń wierzycieli spółki z ograniczoną odpowiedzialnością przeciwko członkom jej zarządu mają zastosowanie przepisy o przedawnieniu roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym, Sąd Najwyższy jednoznacznie przyjął, że odpowiedzialność, o której mowa, ma charakter odszkodowawczy, a nie – jak w przeważającym zakresie przyjmuje doktryna – gwarancyjny. Uzasadnienie, bardzo szczegółowe i wieloaspektowe, nie pozostawia wątpliwości co do trafności uchwały i jej pozytywnego oddziaływania w praktyce.

Drugim orzeczeniem składu poszerzonego, zapewne najszerzej oddziałującym na praktykę oraz naukę prawa procesowego, jest uchwała z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, w której stwierdzono, że sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę

nieważność postępowania. Znaczenie tej uchwały wynika nie tylko z tego, że rozstrzyga ona spór, głównie doktrynalny, zaznaczający się od czasu do czasu w piśmiennictwie i judykaturze, ale przede wszystkim z tego, że jednoznacznie określa charakter i granice apelacji, przyjętej w wyniku reform prawa procesowego zapoczątkowanych w latach 90-tych. W obszernym, analitycznym uzasadnieniu Sąd Najwyższy wykazał, że apelacja inkorporowana do kodeksu postępowania cywilnego jest apelacją pełną, co oznacza, że przedstawione pod osąd roszczenie procesowe jest rozpoznawane przez sąd drugiej instancji po raz wtóry, a rozprawa stanowi kontynuację rozprawy rozpoczętej przed sądem pierwszej instancji. Podstawowym celem postępowania apelacyjnego jest naprawienie wszystkich błędów popełnionych zarówno przez sąd, jak i przez strony, przy czym chodzi zarówno o błędy natury prawnej, jak i faktycznej. Apelacja pełna, oderwana od podstaw, a więc od reglamentowanej przez prawodawcę listy możliwych zarzutów, nie krępuje więc sądu drugiej instancji, zachowującego w zasadzie nieograniczone kompetencje rozpoznawcze. Stwierdzenie to pozwoliło utożsamić pojęcie „granic apelacji” z granicami kognicji sądu drugiej instancji.

Bardzo ważnej kwestii jurydycznej, o dużym zasięgu społecznym, dotyczy uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 7 lutego 2008 r., III CZP 115/07, w której Sąd Najwyższy rozstrzygnął występujące w orzecznictwie oraz w praktyce ubezpieczeniowej rozbieżności dotyczące odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody na osobie wyrządzone przez kierującego pasażerowi, będącemu współposiadaczem pojazdu, w szczególności w tych sytuacjach, w których pasażerem jest małżonek kierowcy, a oboje małżonkowie są współposiadaczami pojazdu. Po dokonaniu wnikliwej analizy przepisów ustawy dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych oraz przepisów kodeksu cywilnego dotyczących odpowiedzialności z tytułu czynów niedozwolonych oraz z tytułu ubezpieczeń majątkowych – Sąd Najwyższy przyjął, że ubezpieczyciel ponosi odpowiedzialność gwarancyjną wynikającą z umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody na osobie wyrządzone przez kierującego pojazdem, w tym także pasażerowi będącemu wraz z kierowcą współposiadaczem tego pojazdu.

Z wystąpienia Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego wynikało, że Izba Cywilna przyjęła i załatwiła największą liczbę spraw, w tym zwłaszcza skarg kasacyjnych, skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnych orzeczeń oraz zagadnień prawnych.

Podsumowując Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego stwierdził, że:

– wysoki poziom merytoryczny orzecznictwa i rozpoznawanie spraw w terminach spełniających wymagania art. 45 Konstytucji oraz art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (średnio sprawy rozpoznawane są w Izbie Cywilnej w terminie 8 miesięcy) stanowią podstawę do pozytywnej oceny działalności Sądu Najwyższego w 2008 r.; taką ocenę potwierdzają również liczne glosy aprobowane oraz komentarze w piśmiennictwie prawniczym;

– znaczna liczba zagadnień prawnych rozpoznawanych w Sądzie Najwyższym uprawnia do wniosku, że poglądy formułowane w uchwałach, a dotyczące istotnych kwestii interpretacyjnych mają duży wpływ na ujednocianie orzecznictwa;

– relatywnie duża liczba pytań prawnych wpływających do Sądu Najwyższego wynika w znacznym stopniu z niskiej jakości dorobku legislacyjnego parlamentu; niejasne i sprzeczne przepisy wywołują wątpliwości w praktyce i wymagają zasadniczej wykładni; Sąd Najwyższy w swoich orzeczeniach często sygnalizuje dostrzeżone błędy w ustawach i potrzebę ich zmiany;

– konieczne jest utrzymanie sprawności w zakresie postępowania w podstawowej działalności Sądu Najwyższego, a mianowicie rozpoznawaniu kasacji oraz skarg kasacyjnych, na przewlekłość postępowania, o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnych orzeczeń; do Sądu Najwyższego wpływają sprawy precedensowe i takie, których rozpoznanie może mieć wpływ na rozwój prawa i jurysprudencji; znaczny stopień ich skomplikowania, wielowątkowa materia wynikająca ze złej jakości tworzonego prawa i konieczności szerszego uwzględniania przy ich rozstrzygnięciu prawa europejskiego wymaga zaangażowania sędziów oraz czasu w celu ich rzetelnego rozstrzygnięcia;

– znaczna część skarg kasacyjnych, a także skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest na niskim poziomie merytorycznym i formalnym; wciąż istnieje też przekonanie, że błahy powód może uzasadniać uwzględnienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego

orzeczenia; w ocenie Sądu Najwyższego tylko rażące naruszenie prawa, i to takie, w którym uprawdopodobniono wyrządzenie stronie szkody może prowadzić do uwzględnienia tej skargi;

– kontynuowana jest praktyka polegająca na zamieszczaniu w uzasadnieniach, zwłaszcza uchwał stanowiących odpowiedzi na pytania prawne, oceny zgromadzonego orzecznictwa i piśmiennictwa, ułatwiającej zajęcie stanowiska przy orzekaniu w poszczególnych sprawach; poglądy Sądu Najwyższego są akceptowane, w zasadzie, przez sądy powszechne, autorów glos, komentatorów i autorów opracowań naukowych;

– w orzecznictwie poszczególnych Izb Sądu Najwyższego widoczne jest zainteresowanie i uwzględnianie tam, gdzie jest to niezbędne, prawa europejskiego, jak również orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka;

– wiele troski poświęca się we wszystkich Izbach problemowi jednolitości orzecznictwa w ramach samego Sądu Najwyższego. Sprzeczne orzeczenia badane są stale pod kątem potrzeby wystąpienia o rozstrzygnięcie w składach powiększonych; w 2008 r. nastąpiło zwiększenie aktywności Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego wnoszącego o ujednoczenie wykładni sądowej.

– poszerzono zakres orzecznictwa do publikacji i jego dostępność w wersji elektronicznej; orzecznictwo Sądu Najwyższego jest publikowane w zbiorach urzędowych, czasopismach prawniczych, a także w codziennej prasie;

– wzrosła liczba opracowań i analiz orzecznictwa, jego zbiorów oraz biuletynów, które przygotowuje Biuro Studiów i Analiz we współpracy z poszczególnymi Izbami Sądu Najwyższego.

– dobre funkcjonowanie Sądu Najwyższego w 2008 r. potwierdza wcześniej sformułowaną pozytywną ocenę przydatności w pracy sędziów Sądu Najwyższego pomocy ze strony asystentów oraz kształtującą się na wysokim poziomie współpracę Izb z Biurem Studiów i Analiz;

– osiągnięte wyniki pracy pozwalają nie tylko na korzystną ocenę dotychczasowej działalności, ale także na optymistyczną prognozę realizacji, wyznaczonych ustawami, funkcji Sądu Najwyższego w roku bieżącym i następnych; dotyczy to przede wszystkim poziomu orzecznictwa oraz organizacyjnej sprawności działania.

Następnie głos zabrał Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Lech Kaczyński, który powitał zebranych, wyrażając zadowolenie z kolejnego spotkania z kierownictwem i sędziami Sądu Najwyższego.

Podkreślił następujące zagadnienia:

– istotną kompetencją Prezydenta jako reprezentanta władzy wykonawczej jest konstytucyjne uprawnienie do mianowania sędziów;

– Sąd Najwyższy ma ogromną władzę w zakresie interpretacji prawa, wynikającą z niedoskonałości ustawodawstwa o czym świadczy liczba przedstawionych zagadnień prawnych; działania Sądu Najwyższego w zakresie orzecznictwa powinny mieć wpływ na doktrynę ale również osiągnięcia doktryny powinny być uwzględniane przy orzekaniu;

– znaczenie orzecznictwa Sądu Najwyższego dla praktyki orzecniczej sądów powszechnych, organów administracyjnych oraz dla spraw ważnych dla obywatela np. istotne orzeczenia dotyczące układów zbiorowych pracy, zakazu dyskryminacji kobiet ze względu na wiek;

– stosowanie prawa europejskiego i orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości należy rozumieć w ten sposób, że stosuje się je bezpośrednio i w zakresie niezbędnym;

– odnośnie sporu, czy Prezydent może odmówić nominacji przedstawionego przez Krajową Radę Sądownictwa kandydata na sędziego – podkreślić należy, że władza sędziów jest olbrzymia, zatem musi być pewna kontrola z zewnątrz; inaczej „stan sędziowski” będzie się sam nie tylko kontrolował, ale i sam dobierał swoich członków w ramach zamkniętej korporacji;

– tempo, w jakim Sąd Najwyższy rozstrzyga kasacje i pytania prawne jest bardzo zadowalające i tego wszystkim sędziom i prezesom należy pogratulować.

Na zakończenie Prezydent życzył pomyślności i dalszych sukcesów w pracy.

Następnie głos zabrał Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu Dariusz Młotkiewicz, który odczytał list od Marszałka Sejmu Bronisława Komorowskiego.

W dalszej kolejności zabrali głos: Wicemarszałek Senatu Krystyna Bochenek, Prezes Trybunału Konstytucyjnego Bohdan Zdziennicki, Wiceprezes Naczelnego Sądu Administracyjnego Roman Hauser oraz Przewodniczący Krajowej Rady Sądownictwa Stanisław Dąbrowski.

*

W dniu 26 czerwca odbyło się zgromadzenie sędziów Izby Cywilnej poświęcone zaopiniowaniu kandydatów, którzy zgłosili się na wolne stanowiska sędziów Sądu Najwyższego w Izbie Cywilnej ogłoszone w Monitorze Polskim z dnia 27 lutego 2009 r. Nr 15, poz. 192: Dariusza Dończyka, sędziego Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, oraz Bogumiły Ustjanicz, sędzi Sądu Apelacyjnego w Katowicach.

Po prezentacji kandydatów, wysłuchaniu odpowiedzi na zadane pytania oraz dyskusji zgromadzenie wyraziło opinię o kandydatach.

Po zakończeniu zgromadzenia odbyła się narada robocza.

W części pierwszej sędziowie Sądu Najwyższego gościli Prezesa Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa dr. Marcina Dziurdę, który omówił najważniejsze regulacje wprowadzone ustawą z dnia 28 maja 2009 r. o zmianie ustawy o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz.U. Nr 79, poz. 660). Następnie odbyła się dyskusja, w której zabrali głos sędziowie Sądu Najwyższego Henryk Pietrkowski, Jacek Gudowski, Gerard Bieniek, Józef Frąckowiak oraz Iwona Koper.

Druga część narady była poświęcona zakończeniu rozpoczętej w marcu dyskusji nad projektem części ogólnej nowego kodeksu cywilnego, przygotowanym przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego przy Ministrze Sprawiedliwości. Tym razem dotyczyła ona problematyki przedawnienia i terminów zawitych; prowadził ją sędzia Sądu Najwyższego Wojciech Katner, a tezy wprowadzające wygłosili sędziowie Sądu Najwyższego Jan Górowski (przedawnienie) i Marian Kocon (terminy zawite). W dyskusji, w której zgłoszono stosunkowo najmniej uwag krytycznych, wzięli udział sędziowie Sądu Najwyższego Zbigniew Kwaśniewski, Kazimierz Zawada i Krzysztof Pietrzykowski, a także asystenci Konrad Osajda, Łukasz Węgrzynowski i Beata Janiszewska.

*

Z dniem 30 czerwca – na własną prośbę – przeszła w stan spoczynku sędzia Sądu Najwyższego Elżbieta Skowrońska-Bocian. Prezes Sądu Najwyższego Tadeusz Ereciński przyjął sędzię Elżbietę Skowrońską-Bocian wraz z przewodniczącymi

wydziałów i w imieniu Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, sędziów Izby Cywilnej oraz w imieniu własnym złożył Jej najserdeczniejsze podziękowania za wielki, twórczy wkład pracy w czasie 13-letniej służby na stanowisku sędzi Sądu Najwyższego, a wcześniej w Biurze Orzecznictwa. Życzył Jej wszystkiego najlepszego, dużo zdrowia i pomyślności. Słowa podziękowania wygłosiła także Jubilatka.

Dane statystyczne – czerwiec 2009 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia						Inny sposób	
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania		
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	795	263	217	-	24	1	35	-	121	36	841
3.	CZP, w tym:	35	10	12	9	-	-	-	-	-	3	33
	- art. 390 k.p.c.	33	10	12	9	-	-	-	-	-	3	31
	- skład 7-miu	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	- pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	45	40	22	-	18	-	1	-	-	3	63
5.	CO, w tym	27	20	32	-	1	-	-	-	-	31	15
	- art. 401 k.p.c.	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	4
	- art. 45, 48 k.p.c.	26	17	32	-	1	-	-	-	-	31	11
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	104	42	47	-	4	-	-	1	14	28	99
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	RAZEM	1006	375	330	9	47	1	36	1	135	101	1051